

*Terhi Mäkeläinen, Marita Husso, Mikko Mäntysaari, Marianne Notko,
Tuija Virkki*

Tukitoimenpiteet

LÄHISUHDEVÄKIVALTA KOKENEILLE NAISILLE

KUVAILEHTI

Julkaisija	Julkaisun päivämäärä
Sosiaali- ja terveysministeriö	30.4.2012
Tekijät	Toimeksiantaja
Terhi Mäkeläinen ym.	Sosiaali- ja terveysministeriö
	HARE-numero ja toimielimen asettamispäivä

Muiston nimi
Tukitoimenpiteet lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille

Tiivistelmä

■ Lähisuhdeväkivalta on yhä 2010-luvun Suomessa vakava sosiaalinen, taloudellinen ja inhimillinen ongelma. Yhteiskunnallisia toimenpiteitä lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ja auttamisjärjestelmien kehittämiseksi on toteutettu eri sektoreilla viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana runsaasti, mutta edelleenkin lähisuhdeväkivallan uhreille tarjottavista palveluista ja niiden alueellisesta jakautumisesta on vain hajanaista tietoa. Talvella 2012 Sosiaali- ja terveysministeriö antoi Jyväskylän yliopiston sosiaalityön yksikölle toimeksiannoksi toteuttaa selvitys lähisuhdeväkivallan uhreiksi joutuneille naisille tarjottavista palveluista. Selvitys toteutettiin internetpohjaisena kyselynä helmikuussa 2012. Kyselyyn vastasi 224 henkilöä yhteensä 150 kunnasta. Vastaukset edustavat varsin hyvin suomalaista kuntakenttää. Palveluja tarkasteltiin akuutteina kriisipalveluina ja pitkäkestoisina palveluina.

Suurimmat aukot palveluissa näyttäisivät olevan pitkäkestoisen tuen osalta tukihenkilöjärjestelmän ja vertaisryhmien järjestämisessä. Akuuttien palvelujen osalta turvakoteja on asukasluukuun ja suosituksiin nähden edelleen liian vähän. Myös kuntien tarjoamien kriisiasuntojen määrä vaikuttaa maakunnittaisen tarkastelun perusteella vähäiseltä. Lähisuhdeväkivaltaa kokeneille tarjottavien palvelujen saatavuudessa on merkittäviä alueellisia eroja. Erityisesti pienissä kunnissa palveluja on tarjolla hyvin vähän. Isommissa kunnissa ongelmana on puolestaan usein se, että kysyntää on paljon ja palveluihin pääsyä voi joutua odottamaan pitkään. Alueellisesti palvelut eivät ole jakautuneet tasaisesti, jolloin mahdollisuudet palvelujen käyttöön riippuvat voimakkaasti asuinpaikasta. Palveluverkoston koordinointi ja tiedonkulku eri toimijoiden välillä ovat väkivaltatyössä ja palvelujen kehittämisessä merkittäviä ongelmia. Useiden kuntien toimihenkilöillä ei ole tietoa oman kunnan tai seutukunnan alueella väkivallan uhreille tarjolla olevista palveluista.

Asiasanat

Avopalvelu, lähisuhde, kuntien palvelut, naisiin kohdistuva väkivalta, perheväkivalta, tukipalvelu

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2012:11	Muut tiedot www.stm.fi
ISBN 978-952-00-3225-8 (PDF) URN:ISBN:978-952-00-3225-8	Kokonaissivumäärä 56
	Kieli Suomi

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Utgivningsdatum
Social- och hälsovårdsministeriet	30.4.2012
Författare	Uppdragsgivare
Terhi Mäkeläinen m.fl.	Social- och hälsovårdsministeriet
	Projektnummer och datum för tillsättandet av organet

Rapportens titel

Stödåtgärder för kvinnor som upplevt våld i nära relationer

Referat

■ På 2010-talets Finland är våld i nära relationer fortfarande ett allvarligt socialt, ekonomiskt och mänskligt problem. Under de senaste tjugo åren har olika samhällssektorer vidtagit rikligt med åtgärder för att ingripa i våld i nära relationer och utveckla hjälpsystemen, men fortfarande finns det endast spridd information om tjänster som erbjuds för offer för våld i nära relationer och om den regionala fördelningen av sådana tjänster. På vintern 2010 gav social- och hälsovårdsministeriet enheten för socialt arbete på Jyväskylä universitet uppdrag i att utreda service som erbjuds kvinnor som är offer för våld i nära relationer. Utredningen genomfördes som en internetbaserad enkät i februari 2012. Sammanlagt 224 personer från 150 kommuner svarade på enkäten. Svaren representerar mycket väl de finska kommunerna. Tjänsterna studerades som akuta kristjänster och långvariga tjänster.

När det gäller långvarigt stöd tycks de största serviceluckorna finnas i stödpersonssystemet och ordnandet av grupper av personer i samma situation. I fråga om akuta tjänster finns det fortfarande alldeles för litet antal skyddshem med tanke på invånarantalet och rekommendationerna. Antalet krisbostäder som kommunen ordnar tycks också vara litet på basis av en landskapsvis granskning. Det finns betydande regionala skillnader i tillgången till tjänster för offer för våld i nära relationer. Utbudet av tjänster är litet i synnerhet i mindre kommuner. I större kommuner är problemet däremot den stora efterfrågan, och väntetiderna kan bli långa. Tjänsterna är ojämnt fördelade på det regionala planet och därför beror tillgången till tjänster kraftigt på bostadsorten. Samordningen av servicenätverket och informationen mellan olika aktörer är betydande problem för våldarbetet och utvecklandet av tjänster. I flera kommuner har tjänstemän inte information om tjänsterna för våldsoffer inom den egna kommunens område eller inom den ekonomiska regionen.

Nyckelord

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2012:11

ISBN 978-952-00-3225-8 (PDF)
URN:ISBN:978-952-00-3225-8

Övriga uppgifter

www.stm.fi/svenska

Sidoantal

56

Språk

Finska

SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSMINISTERIET

SISÄLLYS

1	Selvityksen tausta ja tavoitteet	7
	Aiemmat tutkimukset	7
	Lähisuhdeväkivalta-käsitteistö	8
	Kansainväliset ja kansalliset toimet	8
	Suosituksset	10
2	Kyselyn toteuttaminen	12
	Kyselylomake ja sen lähettäminen	12
3	Tukitoimenpiteet väkivaltaa kokeneille naisille.....	13
	Akuutit tukitoimenpiteet	13
	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet	18
	Avoimet vastaukset	19
	Keskeisimmät puutteet.....	19
	Toimivia käytäntöjä	21
	Suunnitelmat	21
	Vastaajien esittämiä kehittämissuhteita	22
4	Maakunnittainen tarkastelu	23
	Etelä-Karjala	23
	Etelä-Pohjanmaa	24
	Etelä-Savo	25
	Kainuu	26
	Kanta-Häme	26
	Keski-Pohjanmaa	27
	Keski-Suomi	27
	Kymenlaakso	29
	Lappi.....	30
	Päijät-Häme.....	31
	Pirkanmaa	32
	Pohjanmaa	33
	Pohjois-Karjala	34
	Pohjois-Pohjanmaa	35
	Pohjois-Savo	36
	Satakunta	37
	Uusimaa	38
	Varsinais-Suomi	40
5	Yhteenveto ja pohdinta	42
	Kirjallisuus	44
	Liitteet:	46

Taulukot:

Taulukko 1	Akuutit tukitoimenpiteet (Etelä-Karjala).....	23
Taulukko 2	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Etelä-Karjala)	23
Taulukko 3	Akuutit tukitoimenpiteet (Etelä-Pohjanmaa).....	24
Taulukko 4	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Etelä-Pohjanmaa)	24
Taulukko 5	Akuutit tukitoimenpiteet (Etelä-Savo).....	25
Taulukko 6	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Etelä-Savo)	25
Taulukko 7	Akuutit tukitoimenpiteet (Kanta-Häme)	26
Taulukko 8	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Kanta-Häme).....	26
Taulukko 9	Akuutit tukitoimenpiteet (Keski-Pohjanmaa)	27
Taulukko 10	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Keski-Pohjanmaa).....	27
Taulukko 11	Akuutit tukitoimenpiteet (Keski-Suomi)	28
Taulukko 12	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Keski-Suomi).....	28
Taulukko 13	Akuutit tukitoimenpiteet (Kymenlaakso).....	29
Taulukko 14	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Kymenlaakso)	29
Taulukko 15	Akuutit tukitoimenpiteet (Lappi).....	30
Taulukko 16	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Lappi)	31
Taulukko 17	Akuutit tukitoimenpiteet (Päijät-Häme).....	31
Taulukko 18	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Päijät-Häme)	32
Taulukko 19	Akuutit tukitoimenpiteet (Pirkanmaa)	32
Taulukko 20	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Pirkanmaa).....	33
Taulukko 21	Akuutit tukitoimenpiteet (Pohjanmaa)	33
Taulukko 22	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Pohjanmaa).....	33
Taulukko 23	Akuutit tukitoimenpiteet (Pohjois-Karjala)	34
Taulukko 24	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Pohjois-Karjala).....	34
Taulukko 25	Akuutit tukitoimenpiteet (Pohjois-Pohjanmaa)	35
Taulukko 26	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Pohjois-Pohjanmaa).....	36
Taulukko 27	Akuutit tukitoimenpiteet (Pohjois-Savo)	36
Taulukko 28	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Pohjois-Savo).....	37
Taulukko 29	Akuutit tukitoimenpiteet (Satakunta)	38
Taulukko 30	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Satakunta).....	38
Taulukko 31	Akuutit tukitoimenpiteet (Uusimaa)	39
Taulukko 32	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Uusimaa)	39
Taulukko 33	Akuutit tukitoimenpiteet (Varsinais-Suomi)	40
Taulukko 34	Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Varsinais-Suomi).....	41

Kuviot:

Kuvio 1.	Kriisikeskuksen ylläpitäjätaho. Vastaajien määrä	15
Kuvio 2	Kriisipalvelun ylläpitäjätaho. Vastaajien määrä.....	15
Kuvio 3	Kriisasuntojen ylläpitäjätaho. Kyllä-vastausten määrä.....	17
Kuvio 4	Terapiapalveluja ylläpitävät tahot.....	19
Kartta 1	Kriisikeskusten sijoittuminen	14
Kartta 2	Turvakotien sijoittuminen	16

1 SELVITYKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET

Lähisuhdeväkivallan uhreille tarjottavien palveluiden kehittäminen on ollut jo pitkään hallituksen toimenpiteiden keskeisiä tavoitteita. Selvitysten mukaan palvelutarjonta on kuitenkin laadultaan vaihtelevaa ja palveluiden saatavuudessa on alueellisia eroja. Erityisesti pienissä kunnissa palveluita on tarjolla vähän. Toisaalta taas isoissa kaupungeissa kysyntä palveluista on suuri, jolloin palveluihin pääsyä voi joutua odottamaan pitkään. Myös järjestöjen tuottamat palvelut ovat hajanaisia, eikä matalan kynnyksen palveluja ole kaikkialla tarjolla. (STM 2010).

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannolla Jyväskylän yliopiston sosiaalityön yksikössä laadittiin tammi-huhtikuun 2012 aikana selvitys siitä, millaisia tukitoimenpiteitä Suomessa on tällä hetkellä tarjolla väkivaltaa kokeneille naisille. Selvityksessä kartoitettiin, millaisia avopalveluita ja pitkäkestoista tukea on tällä hetkellä saatavilla. Lähisuhdeväkivallan uhreille tarkoitetun työn kehittämiseksi tarvitaan tietoa siitä, millaisia tukitoimenpiteitä on jo olemassa lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille ja miten niiden tarjonta vaihtelee valtakunnallisesti. Tässä raportissa kerrotaan kyselyn tavoitteet, määritellään lähisuhdeväkivalta-käsitteistöä, esitellään tausta-ohjelmat väkivallan vastaiseen työhön sekä raportoidaan kyselyn tulokset. Selvityksen pohjalta on mahdollista luoda uusia avopalvelutoimintoja olemassa olevan tarpeen mukaan.

Selvitys liittyy Sosiaali- ja terveysministeriön (2010) Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmaan. Ohjelman tavoitteena on puuttua väkivaltaan ennakkoivasti, ehkäistä väkivallan uusiutumista, kehittää keinoja tunnistaa ja puuttua haavoittuvassa asemassa olevien kokemaan väkivaltaan sekä lisätä viranomaisten ja ammattilaisten tietoa ja osaamista naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyssä ja uhrien auttamisessa.

AIEMMAT TUTKIMUKSET

Suomalaisesta naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisesta työstä on tehty tutkimusta vain vähän. Amnestyn Suomen osasto teetti kyselytutkimuksen suomalaisten kuntien väkivaltatyön tilasta vuosina 2005 ja 2006 (Amnesty International, 2006). Amnestyn kyselyn tarkoituksena oli selvittää, miten sitoutuneita Suomen kunnat ovat naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiseen työhön. Kyselyssä kysyttiin myös, mitä palveluja kunnat tarjoavat väkivallan eri osapuolille ja miten naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ehkäistään.

Palvelukyselyitä on tehty aiemmin myös lääninhallitusten toimesta. Viimeisimmät selvitykset ovat tehneet aluehallintovirastot, jotka toteuttivat lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn seurantakyselyn kuntien tai yhteistoiminta-alueiden tilanteesta huhtikuussa 2011 (Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto 2011, Voutilainen ja Kaasalainen 2011). Aluehallintovirastojen kartoituksissa selvitettiin, missä kunnissa tai yhteistoiminta-alueilla on tehty lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma tai -ohjelma. Lisäksi kyselyissä päivitettiin tietoja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn yhdyshenkilöistä ja moniammatillisista työryhmistä. Aluehallintovirastot kehottivat niitä kuntia, joissa ei yhdyshenkilöä tai työryhmää ole, nimeämään ne.

LÄHISUHDEVÄKIVALTA-KÄSITTEISTÖ

Lähisuhdeväkivaltaan liittyvä käsitteistö ei ole yhdenmukaista. Väkivaltaa on määritelty esimerkiksi uhrien mukaan naisiin, lapsiin, miehiin, maahanmuuttajiin tai vammaisiin kohdistuvana väkivaltana, väkivaltaa koskevan lähestymistavan mukaan sukupuolittuneena väkivaltana tai kyseessä olevien suhteiden mukaan parisuhdeväkivaltana, perheväkivaltana tai lähisuhdeväkivaltana (Holma ja Partanen 2008, Husso 2003, Keskinen 2005, Notko ym. 2011, Nyqvist 2001, Ronkainen ja Näre 2008).

Tässä selvityksessä naisten kokemalla perhe- ja lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa perheessä ja muissa läheisissä suhteissa, kuten sukulaisuus-, seurustelu-, ystävyys- ja tuttavuussuhteissa (Perttu 1998). Väkivalta voi olla fyysistä, psyykkistä, seksuaalista tai taloudellista ja usein eri väkivallan muodot esiintyvät yhdessä. Tekijän käyttämä väkivalta voi liittyä myös hänen pyrkimyksensä kontrolloida uhria eri tavoin. Tällainen kontrolli koetaan joskus jopa väkivaltaa pahemmaksi. (Niemi-Kiesiläinen 2005) Pertun ja Söderholmin (1998) mukaan lähisuhdeväkivalta on ilmiö, joka jää usein vain kodin ja perheen yksityisyyteen ja väkivallan kohteena on useimmiten nainen.

Suomessa tehdyn kyselytutkimuksen perusteella noin 20 % parisuhteessa elävistä naisista on joskus kokenut väkivaltaa puolison taholta (Piispa ym. 2006). Henkirikoksatsauksen mukaan pääosa Suomessa tehdyistä henkirikoksista on tuttavien, sukulaisten tai perheenjäsenten välisiä ja valtaosa parisuhdeväkivaltaan liittyvistä henkirikoksista kohdistuu naisiin (Lehti 2011). Tilanne, jossa parisuhdekumppani surmaa naisen, on toiseksi yleisin henkirikostyyppi Suomessa.. Lähisuhdeväkivalta on luonteeltaan pitkäaikaista; usein väkivallan kierre pahenee ja raaistuu ajan myötä. Tästä syystä ilman ulkopuolista apua väkivallan kierteen katkaiseminen on hyvin vaikeaa (Niemi-Kiesiläinen 2005).

Väkivalta on merkittävä kansanterveydellinen ongelma. Sen lisäksi, että väkivallalla voi olla suoria terveyshaittoja, sillä voi olla myös pitkäaikainen vaikutus naisen hyvinvointiin ja terveyteen (Krug ym. 2002). Piispan ym. (Piispa ym. 2006) kyselytutkimuksessa ilmeni, että väkivaltaa kokeneille naisille aiheutui väkivallasta fyysisiä, psyykkisiä sekä psykosomaattisia seurauksia. Psykkisistä oireista yleisimpiä olivat vihan, pelon ja häpeän kokemukset. Muina oireina koettiin ylläsuruttuneisuutta, muistin ja keskittymiskyvyn vaikeuksia sekä aloitekyvyttömyyttä. Husson (2003) mukaan väkivaltaa kokeneilla naisilla on myös ahdistuksen, masennuksen ja uupumuksen kokemuksia, joiden alle väkivalta-ilmiö helposti jää. Usein menee aikaa, ennen kuin väkivalta paljastuu näiden oireiden taustalla. Masennusta saatetaan hoitaa lääkkeillä, mutta itse väkivalta-ilmiö jää selvittämättä.

Terveydellisten ja sosiaalisten haittojen lisäksi väkivallasta aiheutuu yksilölle, perheelle ja yhteiskunnalle myös taloudellisia kustannuksia. Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan väkivallasta aiheutuvat kulut vuonna 2001 olivat sosiaali- ja terveydenhuollossa noin 21,5 miljoonaa euroa ja oikeussektorilla 26,5 miljoonaa euroa (Heiskanen & Piispa, 2002).

KANSAINVÄLISET JA KANSALLISET TOIMET

Suomi on sitoutunut noudattamaan Yhdistyneiden kansakuntien (YK) ihmisoikeuksien julistusta ja ihmisoikeussopimuksia (1948), joissa painotetaan jokaisen oikeutta

vapauteen ja turvallisuuteen ja jotka kieltävät kidutuksen sekä epäinhimillisen ja halventavan kohtelun. YK on laatinut CEDAW-sopimuksen (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women), joka koskee kaikkinaista naisten syrjinnän poistamista. YK:n vuonna 1979 hyväksymä sopimus ratifioitiin Suomessa vuonna 1986 naisten oikeuksien sopimuksena (STM 2010). Suomi on myös allekirjoittanut Pekingin naisten maailman konferenssissa vuonna 1995 hyväksytyyn julistuksen ja toimintaohjelman naisten oikeuksien edistämiseksi. Toimintaohjelma velvoittaa hallituksia muun muassa tukeutumaan lainsäädäntöön naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja uhrien suojelemiseksi.

Kansainvälisistä aloitteista huolimatta lähisuhdeväkivalta on Suomessa pitkään suljettu yhteiskunnallisen keskustelun ulkopuolelle. Naisten ja lasten oikeuksien turvaamisessa suomalainen väkivaltalainsäädäntö on kehittynyt myöhään. Kun esimerkiksi Ruotsissa raiskaus avioliitossa kriminalisoitiin jo vuonna 1962, Suomessa vastaava lainsäädäntömuutos tapahtui vasta vuonna 1994 (Ronkainen 2006).

Suomalaisia lähisuhdeväkivallan vastaisen työn poliittisia linjauksia on luonnehdittu sukupuolineutraaleiksi: kansainvälisesti vertaillen Suomessa puhuttiin pitkään pelkästään perheväkivallasta, mikä vaikeutti nimenomaan naisiin kohdistuvan väkivallan kehittämistä (Hearn ja McKie 2010). Väkivaltalainsäädännön sukupuolineutraalius ja teon kriteerien täyttymisen painottaminen (Niemi-Kiesiläinen 2005) vaikuttavat esimerkiksi siihen, että oikeusprosesseissa lähisuhdeväkivallan erityispiirteet, kuten väkivallan kesto, jäävät huomiotta (Kaitue ym. 2007). Erityisen haastavaa uhrin näkökulmasta on, että suomalainen lainsäädäntö edellyttää väkivallan kohteeksi joutuneelta aktiivista toimintaa ja palvelujärjestelmän tuntemista, jos tämä haluaa saada väkivallan tekijän vastuuseen (Ronkainen 2008).

Suomessa ryhdyttiin paneutumaan väkivaltaan valtakunnallisella sekä paikallisella tasolla vasta 1990-luvulla. Väkivaltateema saatiin kytketyksi valtakunnalliseen sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin ensimmäisen kerran vuonna 1997 (Ronkainen 1998). Lähisuhdeväkivaltaa kokenut voi hakea apua samoilta tahoilta kuin muutkin väkivaltatarkosten uhrin Suomessa. Näistä tahoista viranomaisten järjestämiä ovat hätäkeskus ja poliisi, oikeusapu, syyttäjät ja tuomioistuimet, sosiaali- ja terveysviranomaiset, valtionkonttori, rikosten sovittelu ja vähemmistövaltuutetun palvelut. Kansalaisjärjestöjen palveluja ovat rikosuhripäivystys, turvakodit, miestyö, järjestöjen lastensuojelutyö, ikääntyvien palvelut ja nais erityiset palvelut, joita ovat Raiskauskeskus Tukinainen, Monika-Naiset liitto ry:n toiminta ja Naisten linja. (Honkatukia 2011)

Palveluiden jatkuvuuden ja varmuuden kannalta ongelmallista on, että kansalaisjärjestöjen tarjoamilla palveluilla on Suomessa merkittävä rooli ja että valtion osallistuminen on vähäisempää kuin muissa maissa (Ronkainen 2008). Väkivallan kohteena olleiden palvelujen saatavuus on epävarmalla pohjalla järjestöjen määräaika-rahoitusten ja palvelutarpeen kasvun takia (Honkatukia 2011). Palveluja ei myöskään ole kaikille ryhmille tarjolla. Esimerkiksi parisuhdeväkivaltaa kokeneet iäkkäät naiset, sukupuolivähemmistöihin kuuluvat naiset tai maahanmuuttajanaiset voivat jäädä ilman apua, koska palveluja on heille vain niukasti tai ei lainkaan. Koska monet tukimuodot on tarkoitettu perheellisille, voivat myös lapsettomat naiset jäädä avun ulkopuolelle. (Honkatukia 2011)

Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen on nostettu poliittiseksi tavoitteeksi Euroopan tasolla. Euroopan Unionin jäsenmaita on kehoitettu muun muassa valmistelemaan yleinen strategia sukupuolittuneen väkivallan lopettamiseksi kattavalla tavalla sekä osoittamaan riittävät voimavarat sukupuolittuneen väkivallan torjumiseksi ja estämiseksi. Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus (2002/5) kehottaa jäsenvaltioita suojelemaan naisia väkivallalta. (STM 2010)

Kansallisten ohjelmien lisäksi naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyötä on merkittävästi tukenut myös Euroopan komission rahoittama Daphne –ohjelma, joka on lapsiin, nuoriin ja naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntatoimenpiteitä koskeva toimintaohjelma. Ohjelmasta on myönnetty rahoitusta useille suomalaisille hankkeille, muiden muassa Keski-Suomen sairaanhoitopiirin koordinoimana vuosina 2009–2010 toteutetulle VISH/Lähisuhdeväkivalta-projektille (Violence Intervention in Specialist Health Care). Projektin tuloksena oli lähisuhdeväkivallan tunnistamisen, sen puheeksi ottamisen ja puuttumisen toimintamalli erikoissairaanhoidossa.

Suomessa on ollut useita ohjelmia, joiden tavoitteena on ollut palveluverkoston kehittäminen. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyohjelma toteutui Suomessa vuosina 2004–2007. Sen tavoitteet kiteytyivät varhaiseen puuttumiseen, ammatillisen osaamisen kehittämiseen ja maan kattavan palveluverkoston luomiseen (STM 2005). Vuonna 2008–2011 toimi sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma, KASTE. Siinä lähisuhde- ja perheväkivaltaa sivuttiin ennaltaehkäisyä ja varhaisen puuttumisen näkökulmasta (STM 2008).

Järjestösektorilla toimi vuosina 2004–2008 Lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden oikeudelliset palvelut -projekti Raiskauskriisikeskus Tukinaisen ja Ensi- ja turvakotien liiton yhteisenä hankkeena. Tässä RAY:n rahoittamassa projektissa tarjottiin maksutonta neuvontaa ja apua oikeudellisissa kysymyksissä lähisuhdeväkivaltaa kokeneille, heidän läheisilleen ja ammattilaisille. (Noponen 2008)

SUOSITUKSET

Väkivallan kierteen katkaisemisessa on tärkeää, että väkivaltaan puututaan sen tullessa viranomaisten ja auttajien tietoon. Viranomaisilla ja auttajilla tulee olla riittävästi tietoa lähisuhdeväkivallasta ja sen seurauksista. Auttajatahoilta edellytetään aktiivista otetta väkivallan tunnistamiseksi ja puheeksi ottamiseksi. Asiaan puuttuminen ei saa jäädä uhrin aloitteen varaan. Puuttumista ei tulisi myöskään lykätä siihen asti, kun väkivalta pahenee (STM, 2010).

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kuntaliitto julkaisivat kuntien avuksi vuonna 2008 ensimmäiset suositukset lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn. Suositusten mukaan väkivallan uhri tarvitsee usein pitkäkestoista tukea sekä yksilö- tai ryhmämuotoista terapiaa väkivallan aiheuttamien traumojen vähentämiseksi. STM suosittelee, että tuki järjestetään sosiaali- ja terveystoimen, seurakuntien tai järjestöjen yhteistyönä, joko ryhmämuotoisena, ammatillisesti ohjattuna keskustelu- ja vertaisryhmätoimintana (STM, 2008).

Sosiaali- ja terveysministeriö kehotti Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmassa kuntia asettamaan jokaiseen kuntaan tai yhteistoiminta-alueelle poikkihallinnollisen lähisuhde- ja perheväkivallan koordinaatiotyöryhmän sekä päivittämään kuntien yhdyshenkilöverkostoa. Jokaisessa kunnassa tulisi olla nimetty väkivallan ehkäisytyön vastuuhenkilö. Vastuuhenkilön tehtävänä on huolehtia poikkihallinnollisen ja moniammatillisen työn toimivuudesta.

Lisäksi ministeriö suositti parantamaan kansalaisjärjestöjen, seurakuntien ja viranomaisten yhteistyötä väkivallan torjunnassa. Vastuu näiden tavoitteiden toteutumisesta on kuntien ja kuntayhtymien johdolla. (STM, 2008). Sosiaali- ja terveysministeriön suositusten mukaan kukin kunta määrittelee, kuka väkivallan ehkäisytyöstä vastaa ja kuka sitä koordinoi. Lisäksi ohjelmassa kehoitettiin järjestämään väkivallan uhreille

tarjottavaa pitkäkestoista tukea ja akuuttipalveluja sekä tarpeen mukaisia sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalveluja (STM, 2010).

Väkivallan uhriksi joutuneet tai sen uhkaa kokevat tarvitsevat pikaista ja luottamuksellista matalan kynnyksen palvelua. STM:n suosituksen mukaan uhreille on oltava tarjolla ympärivuorokautinen, maksuton puhelinneuvonta tai neuvontapiste. Väkivallan traumatisoimille ihmisille on tarjottava pitkäaikaista tukea ja terapiaa, jotka auttavat vähentämään väkivallan uusiutumisriskiä ja väkivallan psyykkisiä vaikutuksia. Pitkäkestoisen tuen paikkana voivat toimia esimerkiksi avoimet ryhmät väkivaltaa kokeneille. Kunnilla on vastuu palveluiden järjestämisestä sekä kuntien itse tuottamissa että muualta, kuten yksityisiltä palveluntuottajilta, hankkimissa palveluissa (STM 2005).

Lähisuhdeväkivaltaan liittyvän ammatillisen osaamisen taso vaihtelee valtakunnallisesti Riskin (2009) esittämän arvion mukaan. Kunnat, joissa työtä väkivallan ehkäisemiseksi on tehty jo vuosia, ovat eri asemassa verrattuna niihin kuntiin, joissa palveluja ja paikallista yhteistyötä vasta kehitetään.

Lähisuhdeväkivallan uhrien palveluja tuottavat suurelta osin järjestöt. Asiaan puuttuminen vaatii kuitenkin moniammatillista yhteistyötä, palvelujen linkittämistä ja tiedon kulkua eri toimijoiden välillä. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden toimijoiden vastuista väkivaltaongelman hoitamisessa on sovittava selkeästi. Muuten se jää helposti hoitamatta muiden ilmiöiden taustalla.

2 KYSELYN TOTEUTTAMINEN

KYSELYLOMAKE JA SEN LÄHETTÄMINEN

Lähisuhdeväkivallan uhreille tarjottavia tukitoimenpiteitä selvitettiin kyselyllä (ks. Liite 1). Kyselyn suunnittelutyössä käytettiin apuna STM:n Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen –ohjelman Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen työntekijöiden asiantuntemusta. Ennen varsinaista aineiston keräämistä kyselyä testattiin yhden kunnan väkivaltatyön yhdyshenkilöllä, josta saadun palautteen perusteella kysely muokattiin lopulliseen muotoonsa. Kyselylomake jakautui kolmeen osaan: 1) taustatiedot, 2) akuutit tukitoimenpiteet ja pitkäkestoiset tukitoimenpiteet väkivallan kohteeksi joutuneille naisille sekä 3) palvelujen järjestäminen: tukitoimenpiteiden toimivuus ja puutteet. Lomakkeessa oli 20 kysymystä, joista suurin osa oli kyllä/ei –kysymyksiä sekä monivalintakysymyksiä. Mukana oli myös avoimia kysymyksiä.

Kyselyn ohessa lähetettiin kohderyhmälle sähköpostiviesti, jossa kerrottiin kyselyn tarkoituksesta. Kysely toteutettiin helmikuussa 2012, ja uusintakysely lähetettiin viikon päästä ensimmäisestä. Sen jälkeen otettiin sähköpostitse tai puhelimitse yhteyttä henkilöihin, joilta ei oltu saatu vastausta kyselyyn. Kysely lähetettiin kuntien väkivaltatyön yhdyshenkilöille, sosiaali- ja terveysjohtajille sekä järjestöjen edustajille ja seurakuntien perheasiain neuvottelukeskukseen. Yhdyshenkilöiden sekä sosiaali- ja terveysjohtajien tiedot saatiin aluehallintovirastoilta (AVI), järjestöjen ja seurakuntien yhteystiedot puolestaan Internet-sivujen kautta.

Kysely lähetettiin seuraaviin järjestöihin: Ensi- ja turvakotien liitto, Monika-naiset liitto, Naisten linja, Tukinainen sekä Suomen Mielenterveysseuran paikallisjärjestöt. Kysely lähetettiin yhteensä 469 sähköpostiosoitteeseen. Osa kuntien yhdyshenkilöistä ja sosiaali- ja terveysjohtajista oli vaihtunut, joten osa aluehallintovirastojen kautta saaduista osoitteista oli vanhentuneita eikä nykyisen yhdyshenkilön yhteystietoja ollut saatavilla. Osa kyselyn vastaanottaneista lähetti kyselyn suoraan eteenpäin uudelle yhdyshenkilölle.

Kyselyyn vastasi yhteensä 224 henkilöä 150 kunnasta. (noin 47 % kaikista Manner-Suomen 320 kunnasta). Suurimmista kaupungeista tuli useampia vastauksia.

Kyselyyn osallistuneiden ja vastaamatta jättäneiden vertailu suoritettiin vertaamalla vastaajien kotikunnakseen ilmoittamia kuntia tilastokeskuksen ajantasaiseen kuntauuteluun. Vertailu osoitti, että monet kyselystä poisjääneet paikkakunnat ovat pieniä, usein ruotsinkielisiä kuntia. Poisjääneiden joukossa oli silti myös eräitä keskisuuria kuntia, joiden mukana olo olisi voinut jonkun verran muuttaa nyt syntynyttä tulosta. Tilastokeskuksen luettelon mukaan Suomessa asui listan kunnissa vuonna 2011 yhteensä 5 403 743 asukasta, ja kyselyyn osallistuneissa kunnissa oli asukkaita yhteensä 4 087 914, eli noin 75 % kaikista suomalaisista. Vastaukset edustavat siten kohtalaisen hyvin Suomen kuntia.

3 TUKITOIMENPITEET VÄKIVALTAAN KOKENEILLE NAISILLE

Selvityksen aluksi raportoidaan valtakunnalliset tulokset lukumäärinä ja prosentiosuuksina. Avoimet vastaukset esitellään laadullisena aineistona. Sen jälkeen raportoidaan maakunta- ja kuntakohtaiset tulokset: mitä akuutteja ja pitkäkestoisia palveluja on olemassa ja missä niitä on tarjolla.

Yksi este tilanteen kattavalle esittelylle on se, etteivät kyselyyn vastanneet, pääasiassa sosiaali- ja terveystointia edustavat henkilöt, aina tienneet oman kuntansa tai seutukuntansa palvelutilannetta. Kuntakohtaiset vastaajien tiedot eivät välttämättä kaikilta osin pidä paikkaansa tai ovat puutteellisia. Kriisipalvelun ja kriisikeskuksen välisiä eroja ei aina tiedetty tai vastaukset oli kirjattu kiireessä. Lisäksi ”en osaa sanoa” – vastauksia tuli runsaasti, ja samasta kunnasta tulleissa vastauksissa saattoi olla osittain ristiriitaisia tietoja.

Joiltakin paikkakunnilta saatiin useampia vastauksia, etenkin isommista kaupungeista. Vertailussa vastaukset poikkesivat toisistaan joiltakin osin. Samoista kunnista tulleet vastaukset yhdistettiin, jotta tulokset eivät olisi vinoutuneet useimpien samaa kuntaa tai kaupunkia koskevien vastausten takia. Avoimien vastausten tarkastelussa on kuitenkin otettu huomioon kaikki vastanneet.

Kartta-kuviot ovat suuntaa-antavia. Kartoissa näkyvät ”palveluista tyhjä” alueet voivat johtua joko siitä, että kysyttäjä palveluja ei ole tuolla alueella ole tai vastausten vähäisyydestä kyseisellä alueella. Esimerkiksi Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnista tuli suhteessa vähemmän vastauksia kuin muista maakunnista.

AKUUTIT TUKITOIMENPITEET

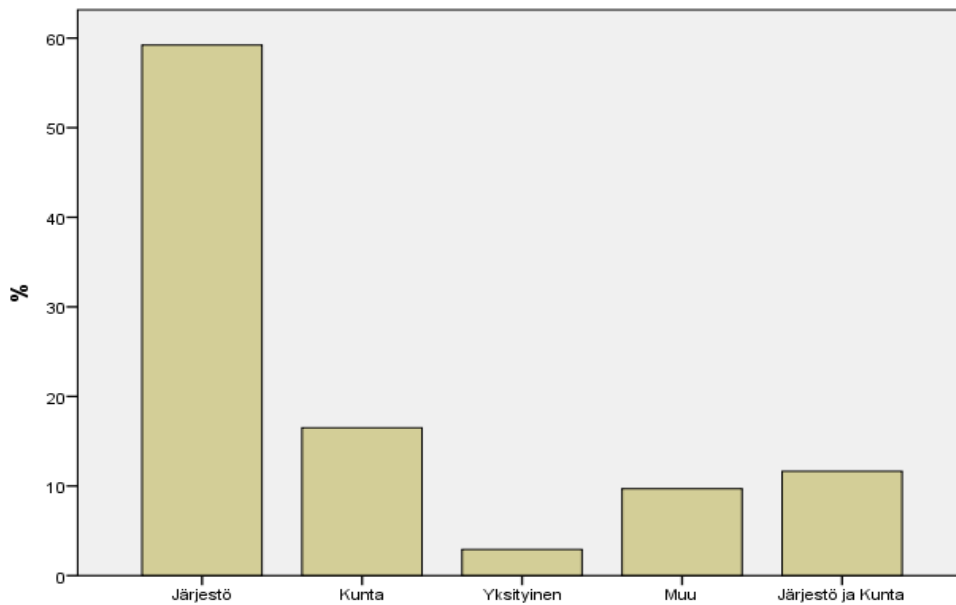
Vastaajista 31 % ilmoitti, että kunnan sosiaalipäivystyksessä on erityisosaamista lähisuhdeväkivalta-tapausten käsittelyyn. Huomattava osa vastaajista (46%) ei tiennyt asiasta. On kuitenkin muistettava, että kyselyyn vastanneet edustavat vain n. 47% kaikista Manner-Suomen kunnista. Sosiaalipäivystys toimii yleensä akuuttina kriisiapuna. Sosiaalipäivystyksen vahvuuksiksi nähtiin työntekijöiden pitkäaikainen kokemus ja asiantuntijuus sekä kouluttautuminen väkivallan kohtaamiseen. Vastausten perusteella perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmät kouluttavat ja pitävät esillä väkivallan uhrien hoitoonohjausta ja hoitoa. Useissa vastauksissa mainittiin sosiaalipäivystyksen tiivis yhteistyö turvakodin, poliisin ja rikosuhripäivystyksen kanssa. Osa vastaajista mainitsi päivystyshenkilöiden käyvän myös kotikäynneillä. Tällöin he tarjoavat mahdollisuutta tulla turvakotiin tai tarvittaessa ohjaavat muihin palveluihin. Sosiaalipäivystykseen kuuluvat myös poliisiasemilla työskentelevät sosiaaliryöntekijät.

Muina ensisijaisina auttavina tahoina lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille mainittiin terveyskeskuspäivystys, sairaala, mielenterveystoimisto ja -neuvola ja terveysasema. Myös perheneuvola, perheasiain neuvottelukeskus sekä psykiatrian poliklinikat voivat joissain tapauksissa olla ensisijaisia tahoja.

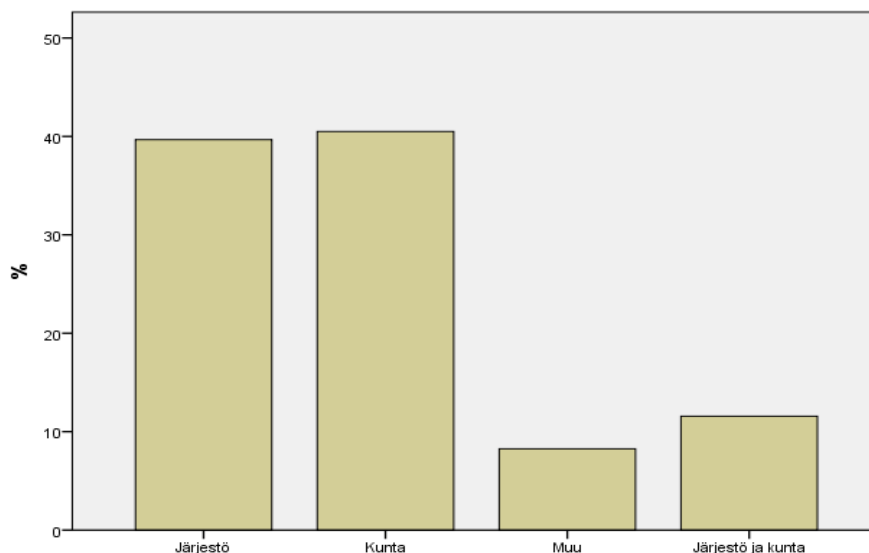
Kartta 1. Kriisikeskusten sijoittuminen
(Pohjakartta Google Maps 2012)

Vastausten perusteella *kriisikeskus* tai vastaava palvelu sijaitsee 35 % vastanneista kunnista (52 kunnassa). Kriisikeskuskysymykseen myönteisesti vastanneista 59 % ilmoitti, että kriisikeskus on järjestön ylläpitämä. Vastanneista 16 % ilmoitti, että kriisikeskus on kunnan ylläpitämä, yksityisten ylläpitämiä 3 %. Muiksi ylläpitäjätahoiksi (10 %) mainittiin seurakunta, rikosuhripäivystys, RAY, Setlementtiyhdistys Naapuri ry sekä Ensi- ja turvakoti. Vastaaajista 12 % ilmoitti sekä kunnan että järjestön ylläpitävän kriisikeskusta. Kysyttäessä sitä, käyttävätkö ne kunnat, joissa ei ole kriisikeskusta, jonkin muun kunnan alueella olevaa kriisikeskusta, 78 % vastaajista vastasi myöntävästi ja 21 % kieltävästi.

Kuvio 1. Kriisikeskuksen ylläpitäjätaho. Vastaajien määrä

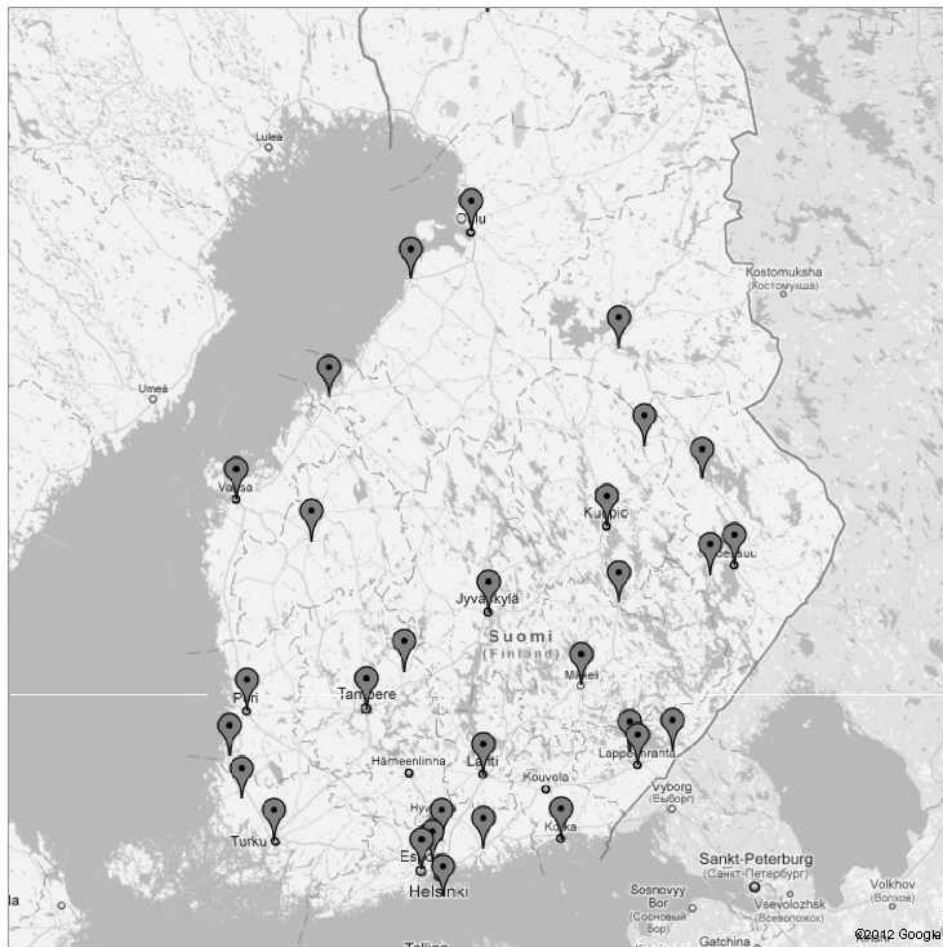
Kysymyslomakkeessa oli erikseen kysymykset kriisipalvelusta ja sosiaalipäivystyksestä, jotka voivat joissain kunnissa olla päällekkäisiä palveluja. Tämä saattoi vaikuttaa vastauksiin. Vastausten perusteella 48 % kunnista toimii *kriisipalvelu* (72 kunnassa). Kriisipalvelukysymykseen myönteisesti vastanneista 41 % ilmoitti, että kriisipalvelu on kunnan ylläpitämää. Vastaajista 40 % ilmoitti järjestön ylläpitäväksi tahoksi. Vastaajista 12 % ilmoitti sekä kunnan että järjestön ylläpitävän kriisipalvelua. Muina tahoina mainittiin sosiaalipäivystys, seurakunta, ensi- ja turvakoti sekä kriisiryhmä.

Kuvio 2. Kriisipalvelun ylläpitäjätaho. Vastaajien määrä

Vastausten perusteella noin viidenneksessä (22 %) Suomen kunnista on *turvakoti* (32 kunnassa). Todellisuudessa luku on vielä pienempi, sillä osa pienemmistä kunnista oli vastannut turvakotikysymykseen myönteisesti, vaikkei oman kunnan alueella

turvakotia ole, mutta he käyttävät jonkin muun kunnan turvakotipalveluja. Turvakotikysymykseen myönteisesti vastanneista 61 % ilmoitti, että turvakoti on järjestön ylläpitämä. Vastajista 26 % ilmoitti, että turvakoti on kunnan ylläpitämä. Yksityisen tahon ylläpitämiä ilmoitti olevan 5 % vastajista. Niistä kunnista, joissa ei ole turvakotia, hankitaan turvakotipalveluja useimmiten ostopalvelusopimuksella (75 % vastaajista). Muulla tavalla turvakotipalveluja ilmoitti hankkivansa 22 % vastanneista, joista yleisin tapa oli maksusitoumuksella. Useissa vastauksissa kerrottiin toimittavan tapauskohtaisesti tai omakustanteena eli väkivallan uhrin itse kustantamana. Muutamissa vastauksissa mainittiin turvakodin vaihtoehtona turva-asunto tai se, että kriisikeskus ohjaa tarvittaessa kunnan ulkopuolisiin turvakoteihin.

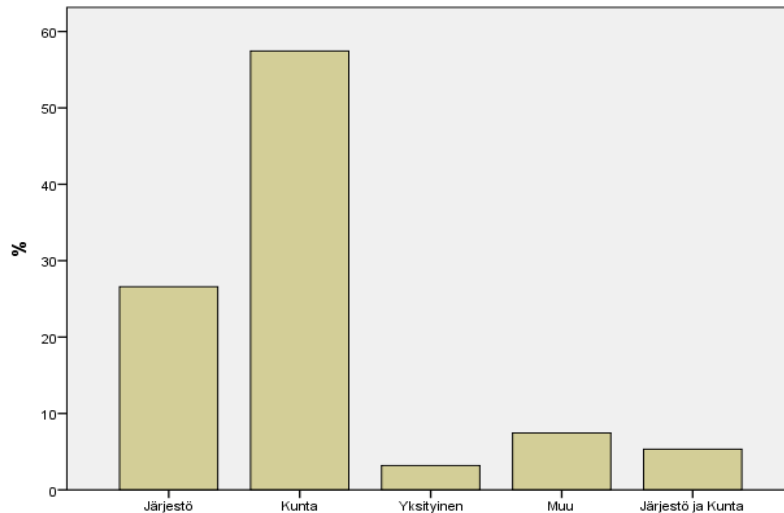

Kartta 2. Turvakotien sijoittuminen
(Pohjakartta Google Maps 2012)

Vuonna 2010 tehdyn turvakotiselvityksen (Laine 2010) mukaan turvakoteja, joissa on väkivaltatyön erityisosaamista, oli Suomessa yhteensä 21. Selvityksen perusteella suurin osa turvakodeista sijaitsi Etelä- ja Länsi-Suomen lääneissä. Turvakodit ovat keskittyneet kaupunkeihin, ja asiakkaalla voi olla pitkä matka lähimpään turvakotiin haja-asutusalueelta. Itä- ja Pohjois-Suomessa palvelutarjonta on vähäistä. Etelä-Suomessakin palvelutarjonta suhteessa suureen asukasluukuun jää vähäiseksi. Selvityksen mukaan turvakotijaksolla asiakas saa kriisi- ja /tai keskusteluapua, sosiaaliturvaan liittyvää neuvontaa ja palveluohjausta. Vertaisryhmät tai tukihenkilöjärjestelmä ovat turvakodeissa harvinaisempia. Turvakodit tarjoavat myös avoimuollollisia palve-

luja joko turvakotijaksen jälkeen tai myös silloin, kun asiakas ei ole ollut turvakotijaksolla (Laine, 2010).

Vastausten perusteella 41 % kunnista on tarjolla *kriisiasunto* tai -asuntoja lähisuhteiden väkivallan uhreille (61 kuntaa). Kriisiasunto -kysymykseen myönteisesti vastanneista 57 % ilmoitti, että kriisiasunto on kunnan ylläpitämä. Vastaajista 27 % ilmoitti järjestön kriisiasuntojen ylläpitäjäksi. Vastaajista 3 % ilmoitti yksityisen tahon ylläpitävän kriisiasuntoja. Vaihtoehtona vastauksissa mainittiin, että kunta vuokraa asunnon tarvittaessa.

Kuvio 3. Kriisiasuntojen ylläpitäjätaho. Kyllä-vastausten määrä

Jos kunnassa ei ole turvakotia tai kriisiasuntoa, vastanneista kunnista 42 %:ssa (62 kuntaa) on olemassa jokin *vaihtoehtoinen* väkivallan uhrille tarjottava *turva- ja sijoituspaikka*.

Vaihtoehtoinen turvapaikka on useimmiten järjestön ylläpitämä (39 % vastaajista). Kunnan ylläpitämiä paikkoja ilmoitti olevan 29 % vastaajista, yksityisen tahon 12 % vastaajista. Vastaajista 13 % ilmoitti ylläpitäjäksi jonkin muun tahon. Useimmiten akuutissa tilanteessa järjestetään asunto kunnan sisältä, ostopalveluna tai kunnan tarjoamana maksusitoumuksena. Joissakin kunnissa vanhainkodin omaisten huonetta on käytetty tarvittaessa vaihtoehtoisena sijoituspaikkana.

Muina erityisinä palveluina vastauksissa mainittiin Ota väkivalta ajoissa puheeksi -hanke Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistyksessä, Tyttöjen talo, Monika-naisten tuottamat palvelut, Maria-Akatemia, Setlementti Naapuri, Viola ry, avopalvelupiste Avokki sekä mielenterveysneuvolan työntekijä. Riihimäen poliisiasemalla toimii moniammatillinen Ankkuri-tiimi, jossa työskentelee poliisi, sosiaalityöntekijä, psykiatrinen sairaanhoitaja ja erityisnuorisotyöntekijä. Love ry:llä (Lapsen oikeus väkivaltaattomaan elämään) on sähköpostineuvontaa vertaistuki- ja turvallisuusasioissa, sekä päivystyspuhelin, josta vastaavat vapaaehtoiset työntekijät lähinnä iltaisin ja viikonloppuisin.

PITKÄKESTOISET TUKITOIMENPITEET

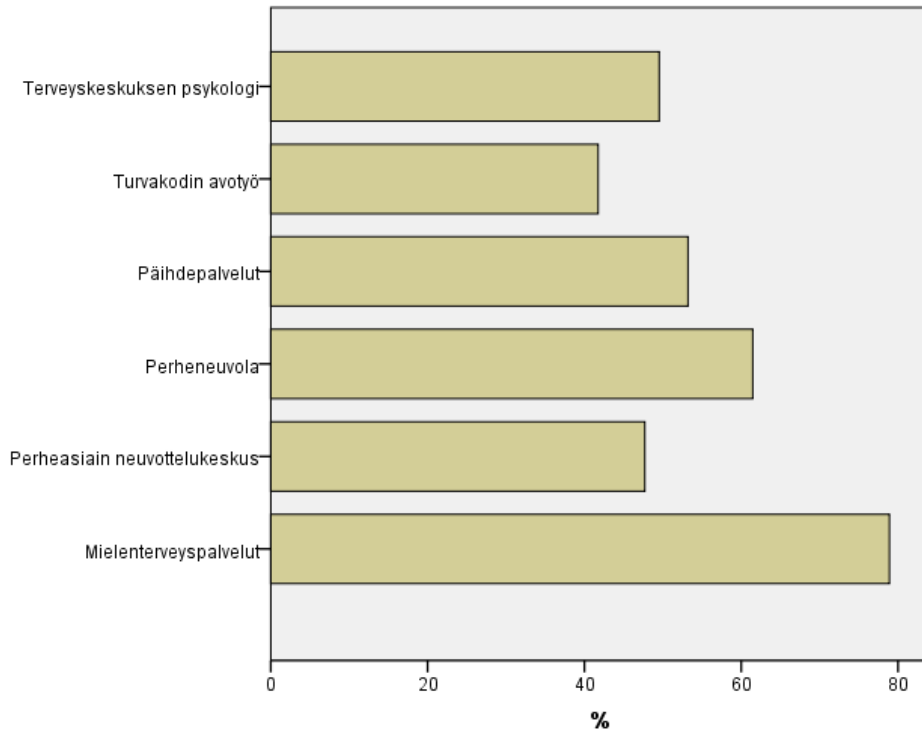
Pitkäkestoisen tuen osalta kysyttiin neuvontapalveluista, tukihenkilöjärjestelmästä, ohjatusta vertaisryhmätoiminnasta sekä terapiapalveluista. Kysymys neuvontapalveluista on voinut olla vastaajille epäselvä. Neuvontapalvelu on voitu mieltää myös sosiaalipäivystyksessä tarjottavaksi neuvonnaksi ja palveluihin ohjaamiseksi.

Vastausten perusteella 53 % kunnista (80 kunnassa) on tarjolla *neuvontapalveluja* lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille. Neuvontapalvelukysymykseen myöntävästi vastanneista 37 % ilmoitti, että neuvontapalvelu on kunnan järjestämää. Vastaajista 29 % ilmoitti järjestön ylläpitäväksi tahoksi. Vastaajista 16 % ilmoitti, että neuvontapalveluja järjestetään sekä kunnan että järjestön tahoilta. Muina tahoina mainittiin sosiaalipäivystys, terveyskeskus, ensi- ja turvakotiyhdistys, kriisikeskukset Mobile ja Ankkuripaikka. Lisäksi ne sosiaalipäivystyksen sosiaalityöntekijät, jotka työskentelevät poliisilaitoksilla, tarjoavat neuvontapalveluja poliisiin kautta sosiaalipäivystykseen ohjautuville lähisuhdeväkivallan uhreille.

Vastausten perusteella vain 14 % kunnista (21 kuntaa) on tarjolla *tukihenkilöjärjestelmä* lähisuhdeväkivaltaa kokeneille. Tukihenkilöjärjestelmäkysymykseen myöntävästi vastanneista 80 % ilmoitti, että tukihenkilöjärjestelmä on järjestön ylläpitämää. Vain 4,5 % vastaajista ilmoitti kunnan olevan tukihenkilöjärjestelmän ylläpitäjänä. Myös seurakunnat järjestävät tukihenkilötoimintaa (2,3 % vastaajista). Muuna järjestävänä tahona mainittiin Rikosuhripäivystys.

Ohjattua vertaisryhmätoimintaa on vastausten perusteella 22 % kunnista (33 kuntaa). Vertaisryhmätoimintakysymykseen myöntävästi vastanneista 50 % ilmoitti, että vertaisryhmätoiminta on järjestöjen ylläpitämää. Vastaajista 20 % ilmoitti kunnan tarjoavan vertaisryhmätoimintaa ja seurakuntien 3 % vastaajista. Lisäksi 15 % vastaajista ilmoitti, että vertaisryhmätoimintaa järjestävät sekä kunta että järjestö. Muina järjestävinä tahoina mainittiin kriisikeskus Mobile, Mielenterveysseura sekä Naantalissa toimiva Vaakaryhmä päihdeäideille.

Lähisuhdeväkivallan uhreille tarjottavista *terapiapalveluista* tai muusta psykososiaalisesta tuesta kysyttiin sitä järjestävän tahon osalta. Vastausten perusteella 127 kunnassa terapian tai muun psykososiaalisen tuen järjestäjänä on mielenterveyspalvelut, 62 kunnassa perheasiain neuvottelukeskus, 98 kunnassa perheneuvola, 88 kunnassa päihdepalvelut, 53 kunnassa turvakodin avotyö, 76 kunnassa terveyskeskuksen psykologi. Mielenterveyspalvelut ja päihdepalvelut ovat vastausten perusteella yleensä kunnan ylläpitämiä, turvakodin avohuollolliset palvelut useimmin järjestön ylläpitämiä.

Kuvio 4. Terapiapalveluja ylläpitävät tahot

AVOIMET VASTAUKSET

Keskeisimmät puutteet

Kyselyssä pyydettiin kertomaan oman kunnan palveluissa ilmenevistä puutteista lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten auttamisessa. Keskeisimmiksi puutteiksi mainittiin *palvelujen hajanaisuus sekä tiedonkulun ongelmat*. Vastauksissa kaivattiin selkeää palvelujen koordinaatiota ja yhteisesti sovittua toimintamallia, ”yhden luukun järjestelmää” tai tietoa siitä, miten muut auttajatahot toimivat. Vastauksissa toivottiin palvelujen toimivan peruspalvelujen piirissä siten, ettei asiakasta tarvitse siirrellä palvelusta toiseen. Henkilöstön vaihtuvuuden vuoksi myös tiedonkulku väkivaltatyössä ja työhön perehdyttäminen nähtiin tärkeäksi. Lisäksi toivottiin palvelujen kunnollista kartoittamista, jotta niistä osattaisiin tiedottaa asiakkaille.

Nykyinen palvelujärjestelmä koettiin sekavana ja monimutkaisena. Vaikka ohjeistuksia lähisuhdeväkivallan kohtaamiseen on laadittu, toiminnan sanottiin olevan edelleen jäsentymätöntä. Vastaajat toivoivat yhtenäisiä käytäntöjä sekä yhteistyötä kuntien välille. Myös paikallisten toimijoiden toivottiin verkostoituvan paremmin. Vastaajat kokivat, että yhteistyötä tehdään liian vähän ja ohjaus eteenpäin muihin palveluihin ei toimi. Vastaajien mielestä tehokkaammalla tiedottamisella ja yhteisen toimintatavan luomisella voidaan vaikuttaa asenteisiin, jotta väkivaltaan tartuttaisiin ja ohjattaisiin asiakas avun piiriin.

Vastaajat näkivät ennaltaehkäisevän työn tärkeänä: tiedottamista toivottiin olevan jo kouluissa, jolloin nuorten kautta tieto kulkisi myös perheisiin, joissa ongelma on akuutti. Olennaisena puutteena vastaajat kokivat myös *pitkäkestoisen tuen puutteen*. Lähisuhdeväkivalta on pitkäaikainen ongelma. Palvelut keskittyvät useimmiten kriisityöhön, vaikka tuen tarve ei lopukaan akuuttiin vaiheeseen. Tuen pitäisi olla pitkäai-

kaista. Vastaajien kokemusten mukaan väkivalta voidaan kyllä saada katkaistua hetkeksi, mutta siitä kokonaan irrottautumisen tukeminen on hankalampaa.

Vastaajien mielestä matalan kynnyksen paikkoja sekä ympärivuorokautisia palveluja on liian vähän. Lähisuhdeväkivaltatyön osaajia ei ole paljoa yksityisellä terapiapuolella, ja asiakkaan näkökulmasta terapiaan pääseminen on hankalaa odotusajan pituuden ja kustannusten takia. Lisäksi vastaajat kaipasivat enemmän vertaistukiryhmätoimintaa sekä perehtyneitä tukihenkilöitä väkivaltaa kokeneille.

Ongelmaksi koettiin myös se, että *asiakkaat salaavat asiaa* tai *eivät sitoudu tarjottavaan apuun*. Tästä johtuen toimivien verkostojen luominen on vaikeaa varsinkin pienissä kunnissa. Yleisesti nähtiin, että ne, jotka hakevat apua, saavat sitä, mutta muut jäävät tukitoimenpiteiden ulkopuolelle. Vastaajien näkemyksen mukaan lähisuhdeväkivaltaa kokenut nainen saattaa palata takaisin kotiin turvakodista jonkin ajan kuluttua. Ongelmana koettiin, että lastensuojelu ei yleensä jää seuraamaan perheen tilannetta turvakotiasumisen jälkeen. Lastensuojeluun toivottiin enemmän resursseja, jotta tilannetta voitaisiin jäädä seuraamaan ja jotta työskentely voisi olla intensiivisempää.

Useissa vastauksissa mainittiin *työryhmätyöskentelyn ongelmat*. Joissakin kunnissa toimii väkivaltaan erikoistunut työryhmä, jossa on motivoituneita työntekijöitä, mutta jonka toiminta ei saa tukea kunnan johtotasolta. Ryhmällä ei saata olla säännöllisiä tapaamisia, ja vastuu on sirpaloitunut kullekin taholle erikseen. Työryhmän jäseniin kuuluu yleensä niin sosiaalipalveluiden kuin terveydenhuollon toimijoita, mutta kahden erillisen organisaation yhteistyö ei välttämättä johdon tasolla toimi, jolloin kukaan ei ota vetovastuuta. Lisäksi väkivaltatyötä tehdään muiden töiden ohella, eikä resursseja tai osaamista ole riittävästi. Resurssipula voi myös hajottaa hyvin alkaneen työryhmätyöskentelyn. Joissakin vastauksissa todettiin, että vaikka väkivaltatyön yhdyshenkilö on nimetty, mitään muuta resurssia tai suunnitelmaa ei ole tehty, miten pestin hoitaisi muiden tehtävien ohella.

Useissa vastauksissa korostui se, että *pienissä kunnissa* ei ole pienen asiakasmäärän vuoksi mahdollista ylläpitää riittävää erityisosaamista. Lisäksi palvelut ovat etäällä, jolloin kunnan sosiaalitoimi joutuu pääosin ottamaan kokonaisvastuun tilanteen selvittämisessä. Pienissä kunnissa myös avun hakemisen kynnys on korkeampi kuin kaupungeissa. Palveluita ei uskalleta käyttää häpeän ja kasvojen menetyksen pelossa. Vertaisryhmien perustaminen on vastaajien mukaan kaatunut paikkakunnan pienuuteen ja ihmisten keskinäiseen tuttuuteen. Lisäksi pienten kuntien ongelmana on, että ilmitulleiden väkivaltatapausten vähäisyyden vuoksi on vaikeaa arvioida väkivaltatyön puutteita ja ongelmia.

Isommissa kaupungeissa taas asiakasmäärät ovat niin suuria, ettei intensiiviselle työskentelylle ole aikaa ja julkisiin palveluihin jonot ovat pitkiä. Lisäksi mainittiin maksusitoumusten olevan usein liian lyhyitä, jotta väkivallan kierre saataisiin katkaistua. Myös oikeusturvan takaaminen ja juridisen avun saanti nähtiin vaikeana.

Vastaajien mielestä *turvakoteja on liian vähän*. Lisäksi niihin pääsy voi olla hankalaa joko pitkien välimatkojen tai rahoituksen vuoksi. Mikäli kunnilla ei ole rahaa, ei maksusitoumuksia tule. Eri kunnat antavat eri tavalla maksusitoumuksia perheille, mistä johtuen perheet voivat olla hyvin eriarvoisessa asemassa turvakotiin pääsemisen suhteen. Osa kunnista tarjoaa kriisiasuntoja perheille turvakodin sijaan. Tämä tarkoittaa usein pientä huonetta lastensuojelulaitoksen kyljessä ilman mitään tukea tai palveluihin ohjausta.

Toimivia käytäntöjä

Vastaajia pyydettiin nimeämään hyvinä pidettyjä käytäntöjä palvelujen järjestämisessä. Yleisenä toimivana käytäntönä ainakin isommissa kaupungeissa mainittiin, että sairaala, terveyskeskuspäivystys tai sosiaalipäivystys antavat ensiavun ja ohjaavat eteenpäin. Turvakoti ja kriisikeskus antavat keskustelu- ja käytännön apua. Sosiaalipäivystys huomioi etenkin lapsiperheet. Jos perheessä ei ole lapsia, jäänee avuntarjonta paljolti terveyskeskuksen varaan. Jatkohoitopaikkoina toimivat seurakunnan perheasiain neuvottelukeskus sekä perheneuvola. Perheneuvolat järjestävät vertaisryhmiä, jos tulijoita on tarpeeksi. Useiden kuntien vastauksissa peruspalveluiden koettiin toimivan hyvin, mutta väkivaltaan erikoistuneita palveluja ei aina ole saatavilla.

MARAK-hanke (Moniammatillinen riskienarvointikokous) toimii kolmella paikakunnalla: Oulussa, Lahdessa ja Itä-Helsingin alueella. Toiminta on alkamassa myös Vaasassa sekä Joensuussa syksyllä 2012. MARAK-hankkeessa on tarkoitus tunnistaa niitä parisuhdeväkivallan tapauksia, joissa väkivallan riski on korkea. MARAKissa on kaksi vaihetta: riskienarvointilomake, jonka täyttää kunkin alan työntekijä sekä moniammatillinen kokous, jossa päätetään turvallisuutta lisäävistä tai väkivaltaa ehkäisevistä toimenpiteistä eli laaditaan asiakkaalle turvallisuussuunnitelma.

Muina toimivina käytäntöinä mainittiin Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä toimiva Lähisuhdeväkivalta/VISH-hanke sekä Itä-Helsingin käytäntö, jossa poliisi toimittaa viikoittain listat kotikäynneistään aikuisten palveluja hoitavalle sosiaaliasemalle ja lastensuojelua hoitavalle perhekeskukselle. Sosiaaliasema reagoi listoilla olevien lapsettomien perheiden väkivaltatilanteeseen tarjoamalla tapaamisaikaa sosiaalityöntekijälle sekä mahdollisuutta kotikäyntien. Koko Helsingin alueella perhekeskukset saavat poliisilta heti ilmoituksen perheväkivallasta, jos perheessä on alaikäisiä lapsia.

Imatralla toimii väkivaltaa kokeneiden naisten vertaistukiryhmä, joiden ohjaajia käytetään myös tukihenkilöinä akuuteissa turvakotiasiakkuustilanteissa. Sekä asiakkaat että työntekijät ovat kokeneet vertaistuen tärkeimmäksi tueksi turvakodissa olon aikana. Kuopiossa poliisin ja kriisikeskuksen yhteistyön kerrottiin olevan toimivaa: kaikki kotihälytyksissä havaittujen väkivaltatilanteiden osapuolet ohjataan keskusteluun kriisikeskukseen. Myös Rovaniemellä yhteistyö poliisin, sosiaalitoimiston sekä järjestöjen (Lapin ensi- ja turvakoti ja Rikosuhripäivystys) kanssa on vastausten mukaan toimivaa. Rikosuhripäivystys on informoinut poliisia väkivallan uhrien ohjaamisesta eteenpäin. Hyvästä yhteistyöstä järjestöjen ja virallisten hoitotahojen kanssa mainittiin muiden muassa Mikkelissä. Toimivasta viranomaisyhteistyöstä mainittiin esimerkiksi Loviisassa ja Ranualla, jossa tehdään sosiaalityön ja poliisin yhteistyötä kotikäynneillä.

Virolahdella toimii debriefing-ryhmä, joka on käytettävissä kriisitilanteissa. Joissakin Lapin kunnissa on pyritty vähentämään välimatkojen aiheuttamia haasteita videoteitse tapahtuvalla auttamistyöllä. Helsingin alueella kunta ja järjestöt (muiden muassa Monika-naiset, Rikosuhripäivystys ja PRO-tukipiste) tekevät yhteistyötä keskenään.

SUUNNITELMAT

Vastaajia pyydettiin kertomaan, millaisia suunnitelmia kunnissa on naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan auttamistyön suhteen. Vastausten mukaan monissa kunnissa on valmistunut tai valmistella *lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintasuunnitelma tai toimenpideohjelma*. Joissakin kunnissa (esimerkiksi Pälkäneellä ja Kangasalla, Kon-

tiolahdella sekä Hämeenlinnan seudulla) tehdään *seudullista yhteistyötä* toimintasuunnitelman osalta, Toimintasuunnitelman pohjalta tehtävää työryhmätoimintaa tai konsultaatioryhmiä on suunnitteilla muutamissa kunnissa. Esimerkiksi kuntayhtymä Kaksineuvoisessa on toimintamallin puitteissa aloitettu seurantaryhmätoiminta. Liedossa on suunniteltu työntekijöille tarkoitettua konsultaatioryhmän perustamista. Joensuussa on suunnitteilla väkivaltatyön osaamiskeskus vuoden 2013 alusta.

LOVE ry hakee projektia 2012 turvakotijakson jälkeisten avopalvelujen toteuttamiseksi sekä matalan kynnyksen avohoitoon. Jyväskylässä on valmisteilla internettiin palvelupolku kohderyhmälle sekä kuntalaisille. Myös Kotkassa sekä Liedossa on suunnitelmissa uudistaa kunnan nettisivuja, jotta kuntalaiset osaavat hakea apua oikeilta tahoilta. Espoossa on suunnitteilla kriisiasuntoja vaiheittaisen kotiinpaluun tueksi. Oulunkaaren kuntayhtymässä sosiaalipäivystystä ollaan kehittämässä siten, että virka-ajan ulkopuolella ilmi tuleviin väkivaltatapauksiin päästäisiin tarttumaan. Myös yhteistyötä turvakodin kanssa lisätään. Paraisten kunta osallistuu perheväkivallan vastaiseen EU-projektiin, minkä kautta odotetaan saatavan vinkkejä ja malleja väkivaltatyöhön muilta hankkeeseen osallistuvilta EU-mailta.

VASTAAJIEN ESITTÄMIÄ KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Kyselyssä pyydettiin vastaajilta kehittämisehdotuksia naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan auttamistyöhön. Joissakin vastauksissa toivottiin, että lähisuhdeväkivalta-aihetta lähestyttäisiin mieluummin *maakuntatasolla* (tai työssäkäyntialueella), eikä jokaisen pienen kunnan osalta erikseen. Perusteena oli se, että moni palveluista – esimerkiksi perheneuvola – ovat jo nyt maakunnallisia. Myös kuntien välistä yhteistyötä toivottiin kehitettävän.

Sosiaalihuoltolakiin toivottiin lähisuhdeväkivaltaongelma selkeästi esille ja sitä myötä myös virallinen aikuisten suojeluilmoitus lastensuojeluilmoituksen tapaan. Lisäksi toivottiin poliisin ja sosiaaliviranomaisten tiiviimpää yhteistyötä. Yleisesti aihe koettiin tärkeäksi: lähisuhdeväkivalta-asioiden käsittelyä tulisi herätellä valtakunnallisesti ja muodostaa jokin taho, joka ottaisi asian tosissaan ja alkaisi koordinoida asiaa. Monissa vastauksissa korostettiin tarvetta kokonaisvaltaiseen palveluohjaukseen, perehtyneiden tukihenkilöiden palveluihin sekä lähisuhdeväkivallan tietokeskuksen kehittämiseen.

Monissa vastauksissa erityisryhmäksi nostettiin *lapsettomat naiset*. Koska lastensuojeluilmoitus on monesti ensimmäinen vaihe väkivaltatilanteen hoidossa, lapsettomat naiset eivät välttämättä saa apua niin helposti kuin perheelliset naiset. Aikuissosiaalipuolelle toivottiin enemmän resursseja. Lisäksi toivottiin, että peruspalveluissa lisättäisiin lähisuhdeväkivaltaan liittyvää osaamista. Perusteena mainittiin se, ettei voida olettaa jokaiselle ongelmaryhmälle erikseen tarjottavia erityispalveluja. Vastauksissa ehdotettiin myös, että väkivaltaperheisiin tarjottaisiin käytännön apua esimerkiksi kodin- ja lastenhoidossa. Tällä hetkellä tällaista palvelua ei ollut tarjolla kyseisten vastaajien kunnissa.

4 MAAKUNNITTAINEN TARKASTELU

Maakunnittaisen osion tulokset perustuvat vastaajien antamiin tietoihin oman kuntansa palveluista. Jos samasta kunnasta on tullut useampia vastauksia, vastaukset on yhdistetty. Suhteellisesti eniten vastauksia saatiin Kainuun maakunnasta (jossa Kainuun maakunta-kuntayhtymän vastaus kattoi koko maakunnan) sekä Lapista (86% alueen kaikista kunnista). Vähiten vastauksia saatiin Keski-Pohjanmaalta (25% alueen kunnista), Pohjanmaalta (31%) ja Etelä-Savosta (35%) sekä Pirkanmaalta (36%) ja Päijät-Hämeestä (36% alueen kunnista). Useat kunnat toimivat sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta yhteistoiminta-alueina, joita tässä ei ole lueteltu erikseen. Isompien kuntien palvelujen piiriin kuuluu siis usein pienempiä kuntia, joita kuntien listauksessa ei ole erikseen huomioitu.

ETELÄ-KARJALA

Etelä-Karjalan maakunnan kymmenestä kunnasta vastauksia tuli neljästä kunnasta: Imatralla, Lappeenrannasta, Lemiltä ja Taipalsaareltä, mikä on noin 40% alueen kunnista.

Taulukko 1. Akuutit tukitoimenpiteet (Etelä-Karjala)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Etelä-Karjala	Imatra	x	x	x	-
	Lappeenranta	x	x	x	x
	Lemi	eos	eos	-	-
	Taipalsaari	x	x	x	x

Kriisikeskus, kriisipalvelu ja turvakoti on vastausten mukaan Imatralla, Lappeenrannassa ja Taipalsaarella. Taipalsaaren vastauksessa viitataan Lappeenrannassa sijaitsevaan Saimaan kriisikeskukseen. Kriisiasuntoja ilmoitettiin olevan Lappeenrannassa ja Taipalsaarella. Imatralla yhteistyön lastensuojelun sosiaalityön kanssa kerrottiin olevan sujuvaa: mikäli perheessä on lapsia, nainen ohjautuu samalla turvakodin avopalvelujen piiriin. Muiksi palveluiksi mainittiin Lappeenrannassa mielenterveyspäivystyksikkö sekä entinen perhetyön kehittämissyhdystys.

Taulukko 2. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Etelä-Karjala)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Etelä-Karjala	Lappeenranta	eos	x	x
	Lemi	eos	eos	eos
	Taipalsaari	x	x	eos

Lähisuhdeväkivaltaa kokeneille tarjottavaa neuvontapalvelua sekä tukihenkilöjärjestelmä on vastausten mukaan Lappeenrannassa, vertaisryhmän olemassaolosta ei ollut tietoa. Taipalsaarella on vastausten mukaan vertaisryhmätoimintaa sekä neuvontapalvelua. Lemin osalta tietoa ei ollut. Imatralla toimii lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden

naisten ryhmä turvakodin järjestämänä. Keskeisimmäksi puutteeksi lähisuhdeväkivallan uhrien auttamisessa mainittiin se, että ryhmämuotoista tukea ei ole tarjolla sekä se, että järjestöjen tarjoamista palveluista tiedottaminen ei ole yhtä tehokasta kuin julkisen sektorin palveluista.

ETELÄ-POHJANMAA

Etelä-Pohjanmaan osalta vastauksia tuli seitsemästä kunnasta ja yhdestä kuntayhtymästä, noin 53 % alueen kunnista. Kuntayhtymä Kaksineuvoiseen kuuluu Kauhavan, Evijärven ja Lappajärven kunnat.

Taulukko 3 Akuutit tukitoimenpiteet (Etelä-Pohjanmaa)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Etelä-Pohjanmaa	Alajärvi	-	x	-	x
	Jalasjärvi	-	-	-	-
	Kuntayhtymä Kaksineuvoinen	x	-	-	x
	Kuortane	-	x	-	-
	Kurikka	-	-	-	-
	Lapua	-	x	-	x
	Seinäjoki	x	x	-	x
	Ähtäri	-	x	-	-

Vastausten mukaan kriisikeskus (Mobile) sijaitsee Kuntayhtymä Kaksineuvoisessa ja Seinäjoella. Pienemmistä kunnista viisi kuntaa ilmoittaa käyttävänsä isompien kuntien kriisikeskusta: Alajärvi, Jalasjärvi, Kurikka, Lapua ja Ähtäri. Kriisipalvelu on tarjolla viidellä paikkakunnalla: Alajärvellä, Kuortaneella, Lapualla, Seinäjoella ja Ähtärissä. Etelä-Pohjanmaalta puuttuu turvakoti kokonaan. Kurikka, Lapua ja Ähtäri ilmoittavat hankkivansa turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella. Alajärvellä on oma turva-asunto. Jalasjärvi hankkii turvakotipalveluja maksusitoumuksella.

Kriisiasuntoja on vastausten mukaan neljässä kunnassa: Alajärvellä, Kaksineuvoisessa, Lapualla ja Seinäjoella. Alajärvellä on lisäksi mielenterveystoimistossa kriisi-työhön erikoistunut psykologi. Ähtärissä ilmoitettiin olevan myös vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka lähisuhdeväkivallan uhreille. Lisäksi Ähtäriin vastauksessa mainittiin, että kuntien välillä on tekeillä yhteiset pelisäännöt hoitoon ohjaamiseksi.

Taulukko 4. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Etelä-Pohjanmaa)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Etelä-Pohjanmaa	Alajärvi	x	x	-
	Jalasjärvi	-	-	-
	Kuntayhtymä Kaksineuvoinen	-	-	x
	Kuortane	-	x	-
	Kurikka	-	-	-
	Lapua	-	-	-
	Närpiö	-	-	-
	Seinäjoki	x	x	eos
	Ähtäri	-	x	-

Vertaisryhmä toimii Alajärvellä sekä Seinäjoen kriisikeskuksessa. Neuvontapalveluja tarjotaan Alajärven ja Seinäjoen lisäksi Kuortaneella ja Ähtärissä. Tukihenkilöjärjestelmä ilmoitettiin olevan vain kuntayhtymä Kaksineuvoisessa.

Kuntayhtymä Kaksineuvoisen ja Ähtärin vastauksessa puutteena mainittiin liian pitkä matka turvakoteihin: lähimmät turvakodit ovat Jyväskylässä, Vaasassa tai Tampereella. Puutteena mainittiin myös se, että omalla paikkakunnalla ei ole ryhmätoimintaa, jonka vuoksi väkivallan uhri joudutaan ohjaamaan ryhmiin esimerkiksi Seinäjoelle.

ETELÄ-SAVO

Etelä-Savon maakunnan 17 kunnasta vastauksia tuli vain kuudesta kunnasta, noin 35 % alueen kunnista.

Taulukko 5. Akuutit tukitoimenpiteet (Etelä-Savo)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Etelä-Savo	Juva	-	-	-	-
	Kerimäki	x	x	-	-
	Mikkeli	x	x	x	x
	Puumala	-	-	-	-
	Savonlinna	x	x	-	-
	Sulkava	-	-	-	-

Kriisikeskus ja kriisipalvelu on vastausten mukaan Kerimäellä, Mikkeliissä ja Savonlinnassa. Juva ja Puumala ilmoittivat käyttävänsä isompien kuntien kriisikeskusta. Mikkeliissä järjestetään akuutti kriisiapu kriisikeskuksen palveluna ja jatkohoito Viola ry:n toimintana. Lisäksi Mikkeliissä sijaitsee turvakoti ja kriisiasunto. Juvalla ja Sulkavalla käytetään Mikkelin Viola ry:n palveluja tapauskohtaisesti. Juva, Kerimäki ja Sulkava ilmoittavat hankkivansa turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella, Savonlinnan vastauksessa arveltiin, että kriisikeskus voi tarvittaessa järjestää tilapäisen turvapaikan. Kerimäellä ja Puumalassa ilmoitettiin olevan vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka lähisuhdeväkivallan uhreille.

Taulukko 6. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Etelä-Savo)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Etelä-Savo	Juva	x	-	-
	Kerimäki	-	x	-
	Mikkeli	x	x	x
	Puumala	-	x	-
	Savonlinna	x	x	-
	Sulkava	-	x	x

Vertaisryhmiä toimii vastausten mukaan Juvalla, Mikkeliissä sekä Savonlinnan kriisikeskuksessa. Neuvontapalveluja on tarjolla edellisten lisäksi Kerimäellä, Puumalassa ja Sulkavalla. Tukihenkilöjärjestelmä toimii Mikkeliissä ja Sulkavalla.

Puutteena Etelä-Savon vastauksissa mainittiin se, että pienissä kunnissa ei ole tarjota muuta palvelua kuin sosiaalityöntekijän, mielenterveyshoitajan ja seurakunnan diakonin palvelut. Muut asiantuntijapalvelut on ostettava muista kunnista, joihin on pitkät välimatkat.

KAINUU

Kainuun osalta vastaus saatiin Kainuun maakunta-kuntayhtymästä, johon kuuluu kaikki Kainuun maakunnan kunnat: Hyrynsalmi, Kajaani, Kuhmo, Paltamo, Puolan-ka, Ristijärvi, Sotkamo ja Suomussalmi.

Vastauksen mukaan kuntayhtymässä on tarjolla kriisikeskus, kriisipalvelu ja turvakoti. Kriisiasuntoja ei vastauksen mukaan ole. Pitkäkestoisen tuen osalta vastauksen mukaan on tarjolla vain neuvontapalveluja.

KANTA-HÄME

Kanta-Hämeen maakunnan 11 kunnasta vastauksia saatiin viidestä kunnasta, noin 45 % alueen kunnista.

Taulukko 7. Akuutit tukitoimenpiteet (Kanta-Häme)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Kanta-Häme	Hämeenlinna	-	x	-	x
	Janakkala	-	x	-	-
	Loppi	-	-	-	-
	Riihimäki	-	x	-	-
	Tammela	-	x	-	-

Vastausten mukaan kriisikeskusta tai turvakotia ei olisi Kanta-Hämeessä ollenkaan. Kaikki vastanneet kunnat ilmoittavat käyttävänsä muun kunnan alueella olevaa kriisikeskusta, ilmeisesti Hyvinkään kriisikeskusta. Vastausten perusteella Hämeenlinna, Janakkala, Loppi ja Tammela hankkivat turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella. Kriisipalvelu toimii neljällä paikkakunnalla: Hämeenlinnassa, Janakkalassa, Riihimäellä ja Tammelassa. Hämeenlinnassa on tarjolla kriisiasunto lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille. Lisäksi Hämeenlinnan ja Riihimäen poliisiasemilla toimii moniammatillinen Ankkuri-tiimi, jonka yhtenä kohderyhmänä on lähisuhdeväkivallan osapuolet. Janakkalassa käytetään Hämeenlinnan Ankkuri-tiimin palveluja. Lisäksi Lopella, Riihimäellä ja Tammelassa ilmoitettiin olevan vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka lähisuhdeväkivallan uhreille.

Taulukko 8. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Kanta-Häme)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Kanta-Häme	Hämeenlinna	eos	x	-
	Janakkala	-	-	-
	Loppi	eos	-	-
	Riihimäki	x	x	x
	Tammela	-	-	-

Vastausten mukaan Riihimäellä toimii kaikki pitkäkestoisen tuen palvelut. Lisäksi neuvontapalveluja tarjotaan Hämeenlinnassa. Riihimäen vastauksessa viitataan myös Hyvinkään kriisikeskukseen, jossa on tarjolla ryhmätoimintaa.

Puutteena Kanta-Hämeen vastauksissa mainittiin turvakodin ja turva-asuntojen puute sekä nopean tuen puute. Lisäksi perheneuvolan ja perheasiain neuvottelukeskusten resurssit koettiin liian pieniksi.

KESKI-POHJANMAA

Keski-Pohjanmaan maakunnan kahdeksasta kunnasta vastauksia saatiin vain kahdesta kunnasta, noin 25 % alueen kunnista.

Taulukko 9. Akuutit tukitoimenpiteet (Keski-Pohjanmaa)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Keski-Pohjanmaa	Kokkola	eos	x	x	eos
	Toholampi	-	-	-	-

Vastausten perusteella Kokkolassa sijaitsee turvakoti sekä toimii kriisipalvelu lähisuhdeväkivaltaa kokeneille. Toholampi ilmoittaa hankkivansa turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella, ilmeisesti Kokkolasta. Lisäksi Toholammen vastauksessa ilmoitettiin olevan vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka lähisuhdeväkivallan uhreille.

Taulukko 10. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Keski-Pohjanmaa)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Keski-Pohjanmaa	Kokkola	x	eos	eos
	Toholampi	-	x	-

Vertaisryhmä toimii vastausten mukaan ainoastaan Kokkolassa, neuvontapalveluja Toholammella.

Keskeisimmäksi puutteeksi mainittiin se, että maakunnan alueelta puuttuu selkeä, yksi paikka, joka olisi keskittynyt erityisesti lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneisiin.

KESKI-SUOMI

Keski-Suomen maakunnan 23 kunnasta vastauksia saatiin 12 kunnasta, noin 52 % alueen kunnista.

Taulukko 11. Akuutit tukitoimenpiteet (Keski-Suomi)

		Kriisipalvelu	Kriisikeskus	Turvakoti	Kriisiasunto
Keski-Suomi	Hankasalmi	-	-	-	-
	Joutsa	-	-	-	-
	Jyväskylä	x	x	x	x
	Jämsä	-	x	-	x
	Keuruu	-	-	-	x
	Kinnula	-	x	-	-
	Konnevesi	-	-	-	x
	Laukaa	x	x	-	-
	Luhanka	-	-	-	-
	Multia	-	-	-	x
	Petäjävesi	x	-	-	-
	Äänekoski	-	-	-	x

Jyväskylässä on tarjolla kriisipalvelu, kriisikeskus, turvakoti ja kriisiasunto. Jyväskylän vastauksessa mainitaan myös Tukinainen sekä seurakunnan diakoniatyö. Pienemmät kunnat käyttävät Jyväskylän kriisikeskus Mobilen palveluja sekä hankkivat turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella Jyväskylästä. Multia käyttää maksuitoumista turvakotipalvelujen hankintaan. Kriisipalvelu toimii vastausten mukaan Jyväskylän lisäksi Laukaalla ja Petäjävedellä, kriisiasuntoja on Jyväskylän lisäksi Jämsässä, Keuruulla, Konnevedellä, Multialla sekä Äänekoskella.

Joutsa ja Luhanka ilmoittavat ostavansa palvelut Jyväskylän kriisikeskus Mobilelta sekä ensi- ja turvakodilta. Jatkopalveluista neuvotellaan tarvittaessa erikseen. Lisäksi Hankasalmi, Kinnula, Laukaa ja Luhanka ilmoittivat, että kunnalla on tarjota vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka turvakotipaikan puuttuessa.

Taulukko 12. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Keski-Suomi)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Keski-Suomi	Hankasalmi	-	-	-
	Joutsa	-	x	-
	Jyväskylä	x	x	x
	Jämsä	-	x	-
	Keuruu	eos	-	-
	Kinnula	-	-	-
	Konnevesi	-	-	-
	Laukaa	-	x	x
	Luhanka	-	-	-
	Multia	-	x	-
	Petäjävesi	-	eos	eos
	Äänekoski	-	-	eos

Myös pitkäkestoista tukea on kaikissa muodoissa tarjolla Jyväskylässä. Neuvontapalveluja on lisäksi tarjolla Joutsassa, Jämsässä, Laukaassa ja Multialla. Laukaassa on vastauksen perusteella myös tukihenkilöjärjestelmä.

Vastauksissa puutteina nähtiin kriisikeskus Mobilen liian vähäiset resurssit sekä ympärivuorokautisten palvelujen puute. Ongelmana nähtiin myös se, että apua on etsittävä monesta eri paikasta, jolloin joitain keskeisiä asioita voi jäädä huonolle hoidolle. Vastauksissa mainittiin myös tiedon puute ja se, etteivät työntekijät osaa ohjata asiakkaita avun piiriin.

KYMENLAAKSO

Kymenlaakson osalta vastauksia tuli neljästä kunnasta (Hamina, Kotka, Kouvola ja Virolahti), mikä on noin 57 % alueen kunnista.

Taulukko 13. Akuutit tukitoimenpiteet (Kymenlaakso)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Kymenlaakso	Hamina	x	x	-	x
	Kotka	x	x	x	x
	Kouvola	-	x	-	x
	Virolahti	-	x	-	-

Vastausten perusteella kriisikeskuksia on Haminassa ja Kotkassa. Kouvolaassa kriisikeskus on suunnitteilla. Virolahti käyttää muiden kuntien kriisikeskuksen palveluja. Kriisipalvelu toimii kaikissa neljässä kunnassa. Kotkassa on turvakoti ja tukikeskus Villa Jensen. Hamina, Kouvola ja Virolahti ilmoittavat hankkivansa turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella Kotkasta.

Kriisiasuntoja on tarjolla Haminassa, Kotkassa ja Kouvolaassa. Kotkassa ja Kouvolaassa käytetään Kymenlaakson ensi- ja turvakotiyhdistyksen Ota väkivalta ajoissa puheeksi -hankkeen tarjoamia palveluja. Lisäksi Kotkassa on juuri valmistunut lähisuhde- ja perheväkivallan toimintamalli, joka löytyy kaupungin sivuilta. Virolahdella mainitaan myös vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka turvakotipaikan puuttuessa sekä kunnan oma mielenterveystoimisto, jossa työskentelee neljä psykiatrista sairaanhoitajaa.

Taulukko 14. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Kymenlaakso)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Kymenlaakso	Hamina	-	x	-
	Kotka	x	x	-
	Kouvola	eos	-	-
	Virolahti	-	x	-

Pitkäkestoisien tuen saanti on vastausten perusteella epäselvempää. Neuvontapalveluja on tarjolla Haminassa, Kotkassa ja Virolahdella. Vertaisryhmä toimii vastausten mukaan ainoastaan Kotkassa. Vastauksissa suurimmaksi puutteeksi nähtiin juuri vertaisryhmien puuttuminen.

LAPPI

Lapin maakunnan 21 kunnasta vastauksia saatiin 18 kunnasta, mikä on noin 86% alueen kunnista.

Taulukko 15. Akuutit tukitoimenpiteet (Lappi)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Lappi	Enontekiö	-	eos	-	-
	Inari	x	x	-	-
	Kemi	x	-	-	x
	Keminmaa	x	-	-	-
	Kittilä	-	x	-	x
	Kolari	-	-	-	-
	Pelkosenniemi	-	-	-	-
	Pello	-	x	-	-
	Posio	-	-	-	-
	Ranua	-	x	-	x
	Rovaniemi	x	x	x	x
	Savukoski	-	-	-	-
	Simo	-	eos	-	-
	Sodankylä	-	-	-	-
	Tervola	-	-	-	-
	Tornio	-	-	-	-
	Utsjoki	x	-	-	-
	Ylitornio	x	x	-	-

Rovaniemellä sijaitseva Lapin ensi- ja turvakoti toimii yhteistyössä Sodankylän, Inarin ja Utsjoen sekä Ranuan sosiaalipäivystysten kanssa. Muihin kuntiin annetaan tarvittaessa asiantuntijapalveluita. Muut kunnat ilmoittavat kuitenkin vastauksissaan hankkivansa turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella, Savukoski maksusitoumuksella. Lapin Ensi- ja turvakoti toimii myös kriisikeskuksena sekä sosiaalipäivystyksen etupäivystyksenä, johon kuntalaiset voivat ottaa suoraan yhteyttä. Esimerkiksi Sodankylässä sosiaalipäivystys toimii puhelimitse.

Kriisiasuntoja on vastausten mukaan Rovaniemellä, Kemissä, Kittilässä sekä Ranualla. Kemissä käytetään kriisikeskus Turvapoijun palveluja virka-aikana. Virka-ajan ulkopuolella turva-asuntoihin pääsee poliisin avustuksella. Vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka ilmoitettiin olevan yhdeksällä paikkakunnalla: Inarissa, Keminmaalla, Kolarissa, Pellossa, Posiolla, Simossa, Sodankylässä, Tervolassa ja Ylitorniossa.

Vastausten mukaan Rovaniemellä yhteistyö poliisin, sosiaalitoimiston ja järjestöjen (ensi- ja turvakoti, Rikosuhripäivystys) kanssa on toimivaa. Rikosuhripäivystys on informoinut poliisia väkivallan uhrien ohjaamisesta eteenpäin. Ranualla poliisi ja sosiaalityö tekevät yhteistyötä kotikäynneillä.

Taulukko 16. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Lappi)

		Vertaisryhmä	Neuvonta- palvelu	Tukihenkilö- järjestelmä
Lappi	Enontekiö	eos	eos	-
	Inari	-	eos	-
	Kemi	x	x	x
	Keminmaa	-	-	-
	Kittilä	x	eos	-
	Kolari	-	x	-
	Pelkosenniemi	-	-	eos
	Pello	-	-	-
	Posio	-	x	-
	Ranua	-	x	-
	Rovaniemi	x	x	x
	Savukoski	-	-	-
	Simo	eos	eos	eos
	Sodankylä	-	-	-
	Tervola	-	-	-
	Tornio	eos	eos	eos
	Utsjoki	-	x	-
	Ylitornio	-	x	-

Vertaisryhmiä toimii vastausten perusteella Rovaniemellä, Kemissä ja Kittilässä. Neuvontapalveluja on tarjolla seitsemällä paikkakunnalla: Kemissä, Kolarissa, Posiolalla, Ranualla, Rovaniemellä, Utsjoella ja Ylitorniossa. Tukihenkilöjärjestelmä toimii vastausten mukaan Kemissä ja Rovaniemellä.

Vastauksissa palveluiden puutteina mainittiin pitkäkestoisen avun sattumanvaraisuus ja se, ettei apu ole tarpeeksi kohdennettua. Auttaminen ei myöskään ole tarpeeksi selkeää ja yhtenäistä. Lisäksi välimatkat koettiin ongelmaksi: esimerkiksi Sodankylä ostaa sosiaalipäivystyspalvelut Rovaniemeltä 130 kilometrin päästä, eivätkä kuntalaiset saa välitöntä apua kriisitilanteissa. Joissakin Lapin kunnissa on pyritty vähentämään välimatkojen aiheuttamia haasteita videoteitse tapahtuvalla auttamistyöllä.

PÄIJÄT-HÄME

Päijät-Hämeestä saatiin vastauksia neljästä kunnasta: Heinola, Hollola, Lahti ja Nastola, mikä on noin 36 % alueen kaikista kunnista. Hollolaan kuuluu lisäksi Asikkala, Hämeenkoski, Kärkölä ja Padasjoki.

Taulukko 17. Akuutit tukitoimenpiteet (Päijät-Häme)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Päijät-Häme	Heinola	-	-	-	x
	Hollola	-	-	-	x
	Lahti	x	x	x	-
	Nastola	-	-	-	eos

Päijät-Hämeen osalta akuutit tukitoimenpiteet keskittyvät Lahteen, jossa on turvakoti sekä mielenterveysseuran ylläpitämä kriisikeskus. Lisäksi kriisiasuntoja on tarjolla Heinolassa ja Hollolassa. Heinola, Hollola ja Nastola käyttävät Lahden kriisikeskuksen palveluja sekä hankkivat Lahden ensi- ja turvakodin palveluja ostopalvelusopimuksella.

Taulukko 18. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Päijät-Häme)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Päijät-Häme	Heinola	eos	x	-
	Hollola	-	-	-
	Lahti	eos	x	-
	Nastola	-	x	eos

Pitkäkestoisia tukitoimenpiteitä on vastaajien perusteella vain neuvontapalvelu Heinolassa, Lahdessa ja Nastolassa. Suurimmaksi puutteeksi koettiin riittävän pitkäkestoisien tuen puute sekä vertaisryhmien puute.

PIRKANMAA

Pirkanmaan maakunnan 22 kunnasta vastauksia saatiin vain 8 kunnasta, noin 36 % alueen kunnista.

Taulukko 19. Akuutit tukitoimenpiteet (Pirkanmaa)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Pirkanmaa	Juupajoki	-	x	x	x
	Nokia	-	x	-	x
	Orivesi	x	x	-	x
	Pälkäne	-	-	-	x
	Sastamala	x	x	-	x
	Tampere	x	x	x	x
	Valkeakoski	-	-	-	-
	Vesilahti	-	-	-	-

Kriisikeskuksia on vastausten mukaan Orivedellä, Tampereella ja Sastamalassa. Sastamalan kriisikeskuksella viitataan Huittisten ja Vammalan mielenterveysseuran tukitaloon. Viisi kuntaa ilmoitti käyttävänsä muiden kuntien kriisikeskusten palveluja: Juupajoki, Nokia, Pälkäne ja Vesilahti. Kriisipalvelua on tarjolla viidellä paikkakunnalla: Juupajoella, Nokialla, Orivedellä, Sastamalassa ja Tampereella. Turvakoti sijaitsee Tampereella. Juupajoen vastauksella viitataan Tampereen turvakotiin. Myös muut pienemmät kunnat käyttävät Tampereen turvakodin palveluja. Lisäksi Tampereella on Setlementtiyhdistys Naapuri ry:n ylläpitämä Tyttöjen talo.

Taulukko 20. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Pirkanmaa)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Pirkanmaa	Juupajoki	-	x	-
	Nokia	x	x	-
	Orivesi	eos	-	-
	Pälkäne	-	-	-
	Sastamala	eos	x	eos
	Tampere	x	x	x
	Valkeakoski	-	-	eos
	Vesilahti	-	-	-

Pitkäkestoisessa tuessa on Päijät-Hämeen alueella aukkoja tiedoissa. Vertaisryhmiä toimii vastausten mukaan Nokialla ja Tampereella. Neuvontapalveluja on tarjolla Juupajoella, Nokialla, Sastamalassa ja Tampereella. Tukihenkilöjärjestelmä on vastausten perusteella tarjolla vain Tampereella. Sastamalan vastauksessa toivottiin paikallisten toimijoiden verkostoituvan paremmin, jotta saisi paremman kuvan siitä, mitkä tahot auttavat lähisuhdeväkivallan uhreja sekä missä ja miten.

POHJANMAA

Pohjanmaalta saatiin vastauksia vain viidestä kunnasta (Ilmajoki, Kaskinen, Pietarsaari ja Vaasa), mikä on noin 31 % alueen kunnista.

Taulukko 21. Akuutit tukitoimenpiteet (Pohjanmaa)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Pohjanmaa	Ilmajoki	-	-	-	x
	Kaskinen	-	-	-	-
	Närpiö	-	-	-	x
	Pietarsaari	x	-	-	x
	Vaasa	x	x	x	x

Vaasassa on tarjolla kaikki akuutit tukipalvelut: kriisikeskus, kriisipalvelu, turvakoti, kriisiasunto sekä avopalvelupiste Avokki. Vaasan lisäksi kriisikeskus sijaitsee Pietarsaaressa, ja kriisiasuntoja Ilmajoella, Närpiössä ja Pietarsaaressa. Ilmajoki ja Kaskinen hankkivat turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella, Pietarsaari omakustanteena.

Taulukko 22. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Pohjanmaa)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Pohjanmaa	Ilmajoki	-	-	-
	Kaskinen	-	eos	-
	Närpiö	-	-	-
	Pietarsaari	-	-	-
	Vaasa	x	x	x

Pohjanmaan osalta pitkäkestoinen tuki keskittyy Vaasan palveluihin. Vaasan vastauksessa ongelmana nähtiin palvelujen rahoituksen epävarmuus sekä turvakodin henkilökunnan vähyys. Turvakodissa on vain yksi työntekijä töissä kerrallaan.

POHJOIS-KARJALA

Pohjois-Karjalan maakunnan 14 kunnasta vastauksia saatiin kahdeksasta kunnasta, noin 57 % alueen kunnista.

Taulukko 23. Akuutit tukitoimenpiteet (Pohjois-Karjala)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Pohjois-Karjala	Ilomantsi	x	x	-	-
	Joensuu	x	x	x	x
	Juuka	-	-	x	x
	Kontiolahti	-	-	-	-
	Lieksa	x	-	-	x
	Liperi	-	x	x	x
	Nurmes	-	x	-	-
	Outokumpu	-	-	-	-

Akuutteja palveluja on eniten tarjolla Joensuussa. Joensuun kaupungilla on oma turvakoti, joka tarjoaa jonkin verran palveluja myös sopimuskunnille. Kaupungin omana palveluna on myös psykiatrinen akuuttityöryhmä sekä kolmannen sektorin toimijat (esimerkiksi rikosuhripäivystys). Pienempien kuntien vastaukset viittaavat ilmeisesti Joensuun kriisikeskukseen ja turvakotiin. Kontiolahti, Liperi ja Outokumpu ilmoittavat käyttävänsä Joensuun kriisikeskuksen palveluja.

Kriisiasuntoja on tarjolla Joensuun lisäksi Juuassa, Lieksassa ja Liperissä. Ilomantsi, Kontiolahti, Lieksa, Nurmes ja Outokumpu voivat ostaa turvakotipalveluja Joensuun kaupungilta. Lähisuhdeväkivallan uhreille tarjottava vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka ilmoitettiin olevan Ilomantsissa, Kontiolahdella ja Nurmeksessa.

Taulukko 24. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Pohjois-Karjala)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Pohjois-Karjala	Ilomantsi	-	x	-
	Joensuu	x	x	x
	Juuka	-	x	-
	Kontiolahti	-	-	-
	Lieksa	x	x	-
	Liperi	-	-	-
	Nurmes	-	x	-
	Outokumpu	eos	x	eos

Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet keskittyvät Joensuuhun. Neuvontapalveluja on Pohjois-Karjalassa kattavasti, lähes kaikissa vastanneissa kunnissa. Vertaisryhmiä on Joensuun lisäksi tarjolla Lieksassa.

Joensuun vastauksessa mainittiin, että kriisikeskusten työntekijämäärä on liian vähäinen pitkäkestoisen ja tarpeeksi kattavan tuen järjestämiseen. Vastauksessa toivottiin, että kunnat järjestäisivät tukea enemmän ja pitkäjänteisemmin. Joensuussa ollaan kuitenkin suunnittelemassa väkivaltatyön osaamiskeskusta vuoden 2013 alusta.

POHJOIS-POHJANMAA

Pohjois-Pohjanmaan 35 kunnasta saatiin vastauksia 15 kunnasta sekä Oulunkaaren kuntayhtymästä, johon kuuluu Pudasjärvi, Utajärvi, Ii, Vaala (sekä Simo, joka kuuluu Lapin maakuntaan). Vastausprosentti oli noin 54 % kaikista alueen kunnista.

Taulukko 25. Akuutit tukitoimenpiteet (Pohjois-Pohjanmaa)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
	Haapajärvi	-	eos	-	-
Pohjois-Pohjanmaa	Haapavesi	-	-	-	-
	Haukipudas	-	-	-	x
	Kalajoki	-	x	-	-
	Kuusamo	-	-	-	x
	Kärsämäki	-	-	-	-
	Liminka	-	x	-	x
	Lumijoki	-	x	-	-
	Nivala/Sievi	-	-	-	-
	Oulu	x	x	x	x
	Oulunkaaren kuntayhtymä	-	-	-	-
	Pyhäjärvi	-	-	-	-
	Raahe	x	x	x	x
	Taivalkoski	-	-	-	x
	Utajärvi- Vaala	-	-	-	-
	Ylivieska	eos	eos	-	eos

Kriisikeskus ja turvakoti on Oulussa ja Raahessa. Yhdeksän kuntaa ilmoittaa hankkivansa turvakotipalvelut ostopalvelusopimuksella: Haapajärvi, Haukipudas, Kärsämäki, Liminka, Lumijoki, Nivala-Sievi, Pyhäjärvi, Taivalkoski ja Utajärvi-Vaala. Haapavesi hankkii turvakotipalveluja tapauskohtaisesti ja Kalajoki maksusitoumuksella. Ylivieska ei ilmoittanut hankkivansa turvakotipalveluja millään tavalla. Oulunkaaren kuntayhtymästä akuutti kriisipalvelu puuttuu kokonaan. Kriisipalvelu on Oulun ja Raahen lisäksi tarjolla Kalajoella, Limingassa, Lumijoella. Vastauksen perusteella myös Pyhäjärvellä toimii kriisiryhmä akuutteja tilanteita varten.

Kriisiasuntoja on Oulun ja Raahen lisäksi Haukiputaalla, Kuusamossa, Limingassa ja Taivalkoskella. Haapavesi ostaa tarvittaessa palvelut muualta. Kalajoella toimii perheneuvola Osviitta, joka tarjoaa perheneuvontaa, mielenterveys- ja päihdetyötä. Lisäksi viisi kuntaa – Haapavesi, Kalajoki, Nivala-Sievi, Pyhäjärvi ja Utajärvi-Vaala – ilmoittivat, että heillä on tarjota vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka lähisuhteiden väkivaltaa kokeneille.

Taulukko 26. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Pohjois-Pohjanmaa)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tuki- henkilö- järjes- telmä
	Haapajärvi	-	eos	eos
Pohjois- Pohjanmaa	Haapavesi	-	x	-
	Haukipudas	-	x	eos
	Kalajoki	eos	-	-
	Kuusamo	-	x	-
	Kärsämäki	-	-	-
	Liminka	-	x	-
	Lumijoki	-	-	-
	Nivala/Sievi	x	-	-
	Oulu	x	x	x
	Oulunkaaren kuntayhtymä	-	x	-
	Pyhäjärvi	eos	x	eos
	Raahe	-	x	x
	Taivalkoski	-	-	-
	Utajärvi- Vaala	-	-	-
	Ylivieska	eos	x	eos

Vertaisryhmiä toimii vastausten mukaan vain Oulussa ja Nivalassa. Tukihenkilöjärjestelmä toimii Oulussa ja Raahessa. Neuvontapalvelu toimii yhdeksässä kunnassa: Haapavedellä, Haukiputaalla, Kuusamossa, Limingassa, Oulussa, Oulunkaaren kuntayhtymässä, Pyhäjärvellä, Raahessa ja Ylivieskassa. Haukiputaalla ongelmana kerrottiin olevan, että sieltä puuttuvat kokonaan terveyskeskuspsykologin palvelut sekä vertaistukipalvelut. Oulun vastauksessa puutteena mainittiin, että mielenterveys- ja päihdepalveluissa ei ole riittävästi osaamista, muiden muassa traumaterapeutin palveluja ei ole saatavilla.

POHJOIS-SAVO

Pohjois-Savon maakunnan 21 kunnasta vastauksia tuli kymmenestä kunnasta, noin 48 % alueen kunnista.

Taulukko 27. Akuutit tukitoimenpiteet (Pohjois-Savo)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Pohjois-Savo	Iisalmi	-	x	-	-
	Kaavi	x	x	-	x
	Keitele	-	x	-	x
	Kiuruvesi	-	eos	-	-
	Kuopio	x	x	x	x
	Lapinlahti	-	-	-	x
	Rautavaara	x	x	x	x
	Suonenjoki	x	x	-	-
	Tervo	-	eos	-	-
	Varkaus	-	-	x	-

Turvakotipalveluja on vastausten mukaan Kuopiossa, Varkaudessa ja Rautavaaralla. Iisalmella on MLL:n ylläpitämä Naistentalo. Rautavaaran osalta viitataan ilmeisesti Kuopion ensi- ja turvakotiin. Vastauksen mukaan Keiteleellä on sopimus turvakotipalveluista. Iisalmi, Kaavi, Suonenjoki ja Tervo hankkivat turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella, Lapinlahti ostaa tarvittaessa turvakotipaikan. Kriisikeskus on vastausten mukaan tarjolla Kuopiossa, Kaavilla, Rautavaaralla ja Suonenjoella. Pienemmät kunnat ostavat palvelua Kuopion kriisikeskukselta. Kuopion vastauksessa mainitaan poliisin ja kriisikeskuksen yhteistyön toimivuus.

Kriisipalvelu on tarjolla kuudessa kunnassa: Iisalmessa, Kaavilla, Keiteleellä, Kuopiossa, Rautavaaralla ja Suonenjoella. Rautavaara ostaa sosiaalipäivystyspalvelun yksityiseltä lastensuojelukodilta, jossa henkilöstöllä on monialainen osaaminen. Myös Kaavilla sosiaalitoimi toimii ostopalveluna. Kriisiasuntoja on viidellä paikkakunnalla: Kaavilla, Keiteleellä, Kuopiossa, Lapinlahdella ja Rautavaaralla. Lisäksi Iisalmi ja Suonenjoki ilmoittivat, että kunnan alueella on tarjota vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka. Kuopion vastauksessa mainitaan, että poliisin ja kriisikeskuksen yhteistyö on toimivaa: Kaikki kotihälytykset ohjataan keskusteluun kriisikeskukselle.

Taulukko 28. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Pohjois-Savo)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Pohjois-Savo	Iisalmi	x	x	x
	Kaavi	-	-	-
	Keitele	-	x	x
	Kiuruvesi	eos	eos	eos
	Kuopio	x	x	x
	Lapinlahti	-	-	-
	Rautavaara	-	-	eos
	Suonenjoki	-	-	-
	Tervo	eos	eos	-
	Varkaus	-	x	-

Vertaisryhmiä on tarjolla Iisalmessa sekä Kuopiossa kriisikeskuksen ylläpitämänä. Neuvontapalveluja on edellisten lisäksi tarjolla Keiteleellä ja Varkaudessa. Tukihenkilöjärjestelmä toimii Iisalmessa, Keiteleellä ja Kuopiossa.

SATAKUNTA

Satakunnan osalta saatiin vastauksia kuudesta kunnasta, mikä on noin 29% kaikista alueen kunnista.

Taulukko 29. Akuutit tukitoimenpiteet (Satakunta)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Satakunta	Harjavalta	-	-	-	-
	Huittinen	x	eos	-	-
	Kiikoinen	-	-	-	-
	Nakkila	-	-	-	-
	Pori	x	x	x	x
	Rauma	x	x	x	x

Kriisikeskus, kriisipalvelu, turvakoti ja kriisiasuntoja on Porissa ja Raumalla. Lisäksi Huittisissa toimii Tukitalo. Harjavalta, Huittinen, Kiikoinen ja Nakkila ilmoittavat hankkivansa turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella. Harjavalta, Kiikoinen ja Nakkila käyttävät myös isompien kuntien kriisikeskusten palveluja. Lisäksi vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka on tarjolla Harjavallassa, Huittisissa ja Kiikoisissa.

Taulukko 30. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Satakunta)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Satakunta	Harjavalta	x	-	-
	Huittinen	eos	-	-
	Kiikoinen	-	-	-
	Nakkila	-	-	-
	Pori	x	x	-
	Rauma	-	x	eos

Vertaisryhmiä on tarjolla Harjavallassa ja Porissa, neuvontapalveluja Porissa ja Raumalla.

UUSIMAA

Uudenmaan maakunnan 28 kunnasta vastauksia saatiin 13 kunnasta sekä perusturvakuntayhtymä Karviaisesta, johon kuuluu Vihti, Karkkila ja Nummi-Pusula. Vastausprosentti on noin 54 % kaikista alueen kunnista.

Taulukko 31. Akuutit tukitoimenpiteet (Uusimaa)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Uusimaa	Askola	-	x	-	-
	Espoo	x	x	x	-
	Helsinki	x	x	x	x
	Hyvinkää	x	x	-	x
	Järvenpää	-	x	-	-
	Kerava	-	x	-	-
	Kuntayhtymä Karviainen	-	x	-	-
	Lohja	-	eos	-	eos
	Loviisa	-	-	-	-
	Porvoo	x	x	x	x
	Sipoo	-	-	-	-
	Tuusula	-	x	-	x
	Vantaa	x	x	x	x
	Vihti	x	x	-	x

Turvakoteja on kolmella paikkakunnalla: Espoossa, Helsingissä ja Porvoossa. Järvenpään kaupunki käyttää Vantaan, Espoon ja Porvoon turvakoteja. Tuusula ostaa palveluja eri turvakodeista. Askola, Hyvinkää, Järvenpää, Kerava ja Karviainen hankkivat turvakotipalveluja ostopalvelusopimuksella muista kunnista, Loviisa maksusitoumuksella Porvoon turvakodista. Vihdissä kriisikeskus ohjaa tarvittaessa kunnan ulkopuolisiin turvakoteihin. Kriisikeskuksia on vastausten mukaan kuudella paikkakunnalla: Espoossa, Helsingissä, Hyvinkäällä, Porvoossa ja Vihdissä. Kriisipalvelu toimii 11 paikkakunnalla: edellisten lisäksi Askolassa, Järvenpäässä, Keravalla, kuntayhtymä Karviaisessa, Tuusulassa ja Vantaalla. Kriisiasuntoja on tarjolla kuudella paikkakunnalla: Helsingissä, Hyvinkäällä, Porvoossa, Tuusulassa, Vantaalla ja Vihdissä. Lisäksi turvakotipaikan puuttuessa vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka mainittiin Askolan, Keravan ja Karviaisen vastauksissa. Loviisassa poliisi ja sosiaalityö tekevät yhteistyötä kotikäynneillä.

Taulukko 32. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Uusimaa)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Uusimaa	Askola	-	x	-
	Espoo	x	x	x
	Helsinki	x	x	x
	Hyvinkää	x	eos	x
	Järvenpää	-	-	eos
	Kerava	eos	x	-
	Kuntayhtymä Karviainen	eos	x	-
	Lohja	x	eos	eos
	Loviisa	-	-	-
	Porvoo	x	x	-
	Sipoo	-	x	-
	Tuusula	-	x	x
	Vantaa	x	x	x
	Vihti	x	x	eos

Vertaisryhmiä on tarjolla seitsemällä paikkakunnalla: Espoossa, Helsingissä, Hyvinkäällä, Lohjalla, Porvoossa, Vantaalla ja Vihdissä. Tukihenkilöjärjestelmä toimii Espoossa, Helsingissä, Hyvinkäällä, Tuusulassa ja Vantaalla. Neuvontapalveluja on tarjolla kymmenellä paikkakunnalla. Helsingin alueella kunta ja järjestöt tekevät yhteistyötä keskenään. Vastauksissa mainittiin PRO-tukipisteen, Monika-naiset liiton, LOVE ry:n, Maria-akatemian ja Tukinaisen tuottamat palvelut sekä Kilpolan avopalveluysikkö, jossa on mahdollisuus turva-asuntoihin ja terapiapalveluihin.

Vastauksissa puutteena nähtiin, että palvelut ovat alueellisesti puutteellisesti organisoituja ja että maksusitoumukset palveluihin ovat usein liian lyhyitä.

VARSINAIS-SUOMI

Varsinais-Suomen 28 kunnasta vastauksia saatiin vastauksia 16 kunnasta, noin 57 % alueen kunnista.

Taulukko 33. Akuutit tukitoimenpiteet (Varsinais-Suomi)

		Kriisikeskus	Kriisipalvelu	Turvakoti	Kriisiasunto
Varsinais-Suomi	Laitila	-	-	x	-
	Lieto	-	-	-	-
	Loimaa	x	x	-	x
	Marttila	-	-	-	x
	Mynämäki	-	-	-	-
	Naantali	-	-	-	x
	Oripää	-	-	-	-
	Paimio	-	-	-	x
	Parainen	-	x	-	x
	Pyhäranta	-	-	-	x
	Raisio	-	-	-	x
	Salo	x	x	-	x
	Sauvo	x	x	-	-
	Tarvasjoki	x	eos	-	x
	Turku	x	x	x	x
	Uusikaupunki	-	x	-	-

Varsinais-Suomessa turvakoti sijaitsee Turussa. Oripään ja Tarvasjoen kunnat ostavat turvakotipalvelut Turusta sekä käyttävät Turun perhekriisi- ja terapiakeskus Piliaria. Myös Laitilan vastauksessa viitataan ilmeisesti Turun turvakotiin. Vastausten perusteella myös muut pienemmät kunnat ostavat turvakotipalveluja. Kriisikeskus tai vastaava palvelu on vastausten mukaan viidellä paikkakunnalla: Turussa, Loimaalla, Salossa, Sauvossa ja Tarvasjoella. Pienempien kuntien osalta viitattaneen Turun palveluihin.

Kahdeksan kuntaa ilmoitti käyttävänsä muiden kuntien kriisikeskusten palveluja. Kriisipalvelua on tarjolla kuudella paikkakunnalla: Loimaalla, Paraisilla, Salossa, Sauvolla, Turussa ja Uudessakaupungissa. Kriisiasuntoja on kymmenellä paikkakunnalla. Lisäksi turvakodin puuttuessa vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka mainittiin Liedon, Mynämäen ja Salon vastauksissa.

Taulukko 34. Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet (Varsinais-Suomi)

		Vertaisryhmä	Neuvontapalvelu	Tukihenkilöjärjestelmä
Varsinais-Suomi	Laitila	-	x	-
	Lieto	-	-	-
	Loimaa	eos	x	-
	Marttila	-	x	x
	Mynämäki	-	-	-
	Naantali	eos	x	eos
	Oripää	-	x	-
	Paimio	-	x	-
	Parainen	-	-	-
	Pyhäranta	-	-	-
	Raisio	-	x	-
	Salo	x	x	x
	Sauvo	-	-	-
	Tarvasjoki	eos	x	-
	Turku	x	x	x
	Uusikaupunki	eos	x	eos

Pitkäkestoisen tuen osalta palvelut keskittyvät Turkuun. Vertaisryhmiä järjestetään lisäksi Salossa. Tukihenkilöjärjestelmä toimii Turun lisäksi Salossa ja Marttilassa. Neuvontapalvelua on tarjolla 11 paikkakunnalla.

5 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tämän kyselyn valossa vaikuttaa siltä, että suurimmat aukot palveluissa ovat pitkäkestoisen tuen osalta tukihenkilöjärjestelmän ja vertaisryhmien järjestämisessä. Akuuttien palvelujen osalta turvakoteja näyttää olevan asukaslukuun ja suosituksiin nähden edelleen liian vähän. Myös kuntien tarjoamien kriisiasuntojen määrä vaikuttaa maakunnittaisen tarkastelun perusteella vähäiseltä. Lähisuhdeväkivaltaa kokeneille tarjottavien palvelujen saatavuudessa on merkittäviä alueellisia eroja. Erityisesti pienissä kunnissa palveluja on tarjolla hyvin vähän. Isommissa kunnissa ongelmana on puolestaan usein se, että kysyntää on paljon ja palveluihin pääsyä voi joutua odottamaan pitkään.

Oleellinen tulos on, että mahdollisuus hakeutua kriisikeskukseen tai turvakotiin riippuu henkilön asuinpaikasta. Kriisikeskuksia on noin kolmasosassa ja turvakoteja vain noin viidesosassa kyselyyn vastanneista kunnista. Etenkin harvaan asutuilla alueilla palvelut ovat väkivaltaa kokeneille usein liian kaukana. Käytännössä tämä tarkoittaa monien kuntien osalta sitä, että vaikka palveluja on periaatteessa saatavilla, ne eivät kuitenkaan ole väkivaltaa kokeneiden saavutettavissa.

Niistä kunnista, joissa kriisikeskusta tai turvakotia ei ole, hankitaan palveluja useimmiten ostopalvelusopimuksella tai maksusitoumuksella. Rahoitus pohja on tällöin riippuvainen kuntien taloudellisesta tilanteesta. Maksusitoumukset ovat usein myös liian lyhytaikaisia ratkaisuja pitkäkestoisen väkivallan katkaisemiseksi ja väkivaltaa kokeneiden tilanteen korjaamiseksi.

Kunnissa, joissa ei ole kriisikeskusta tai turvakotia, vaihtoehtoinen turva- ja sijoituspaikka löytyi noin 40 % kunnista. Osa kunnista tarjoaa perheille kriisiasuntoja turvakodin sijaan. Tällöin muuta tarvittavaa tukea tai palveluihin ohjausta ei ole väkivaltaa kokeneille tarjolla, vaikka koordinoitun ja pitkäaikaisen tuen tarve väkivallan vaikutuksista toipumisessa ja väkivallan kierteen katkaisussa on laajalti huomioitu.

Kriisikeskukset ja turvakodit, kuten myös vaihtoehtoiset turva- ja sijoituspaikat, ovat useimmiten järjestöjen ylläpitämiä. Toimintamuotojen ylläpitäminen ja kehittäminen riippuu siten kunkin yksittäisen tahon aktiivisuudesta sekä rahoituksen saamisesta. Olemassa olevien palvelujen jatkuvuuden turvaaminen ja toimintamuotojen kehittäminen olisi kuitenkin tärkeää lähisuhdeväkivallan uusiutumisen ehkäisemisessä. Esimerkiksi vertaisryhmien järjestäminen turvakodissa olon aikana mainittiin kyselyssä erittäin tärkeäksi niin asiakkaiden kuin työntekijöidenkin näkökulmasta.

Kyselyn perusteella näyttää siltä, että palveluverkoston koordinointi ja tiedonkulku eri toimijoiden välillä ovat väkivaltatyössä ja palvelujen kehittämisessä merkittäviä ongelmia. Useiden kuntien toimihenkilöillä ei ole tietoa oman kunnan tai seutukunnan alueella väkivallan uhreille tarjolla olevista palveluista. Esimerkiksi huomattava osa vastaajista ei tiennyt, onko sosiaalipäivystyksessä erityisosaamista lähisuhdeväkivallan käsittelyyn, vaikka sosiaalipäivystys toimii usein akuuttina kriisiapuna lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille. Tieto palveluista on pirstoutunut eri työntekijöille, joten palvelujen todellista saatavuutta on vaikea selvittää.

Selvitystyötä hankaloitti oleellisesti myös se, että kaikkia kuntien väkivaltatyön vastuuhenkilöitä ei saatu tavoitettua, eikä kaikissa kunnissa ollut tietoa siitä, kuka väkivaltatyöstä omassa kunnassa vastaa. Esimerkiksi tilanteissa, joissa väkivaltatyön yhdyshenkilö oli vaihtunut, edellinen yhdyshenkilö ei aina tiennyt seuraajansa yhteystietoja. Tämä voi selittyä osittain sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden suurella vaihtuvuudella, mutta myös väkivaltatyön koordinointiin on tältä osin aiheellista kiinnittää huomiota.

Kunnissa on kehitelty paljon erilaisia toimintamalleja ja puuttumisen malleja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi, mutta niiden tuoma käytännön hyöty on kyseenalainen esimerkiksi tiedonkulkuun liittyvien ongelmien vuoksi. Vastausten perusteella väkivaltaan puuttumisen malleja kyllä tehdään, mutta ne ”unohtuvat muiden asioiden alle”. Vaikka ohjeistuksia lähisuhdeväkivallan kohtaamiseen on laadittu, toiminta on edelleen jäsentymätöntä ja tiedonkulku eri toimijoiden välillä puutteellista.

Joistakin vastauksista käy myös ilmi, että lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmien työskentely ei aina saa tukea kunnan johtotasolta. Näin vastuu asian hoitamisesta jää yksittäisille henkilöille. Lisäksi väkivaltatyötä tehdään usein muun työn ohella, jolloin väkivaltatyöstä vastaaviksi nimetyillä työntekijöillä ei aina ole riittäviä resursseja ja mahdollisuuksia tehtäviensä hoitamiseen.

Avovastauksista ilmenee, että väkivaltatyö koetaan kunnissa sekä rakenteellisesti että asenteellisesti ongelmalliseksi. Turvakotien ja kriisikeskusten puuttumisen ja kohtuuttoman pitkien välimatkojen kaltaisten palvelurakenteisiin liittyvien puutteiden lisäksi työntekijät kokevat väkivaltaan puuttumisen usein hankalana tehtävänä ja vievät vastuun tilanteen korjaamisesta helposti väkivaltaa kokeneille. Näin toimittaessa jää huomioimatta, miten hajottava kokemus läheisen tekemän väkivallan kohteena oleminen on ja miten lamaanuttavasti se voi vaikuttaa väkivaltaa kokeneen toimijuuteen.

Torjuva asenne erityisesti aikuisten välisissä läheisissä suhteissa tapahtuvaa väkivaltaa kohtaan ja turhautuminen väkivaltaa kokeneiden naisten auttamiseen on hyvin yleinen ongelma väkivallan kohtaamisessa sosiaali- ja terveysalan instituutioissa sekä Suomessa että myös muissa maissa (Husso ym. 2011). Tämän asenteellisen haasteen ylittäminen edellyttää työntekijöiden kouluttamista väkivaltailmiön ja väkivallan vaikutusten ymmärtämiseen.

Selvitys osoittaa lähisuhdeväkivaltaan liittyvien palvelujen aukot ja hajanaisuuden, koordinoimien ongelmien ja tiedon kulkuun liittyvät puutteet. Palvelukenttä on edelleen, suosituksista huolimatta, sekava ja hajanainen. Asiakkaita saatetaan siirrellä palvelusta toiseen tietämättä, miten seuraava taho toimii.

Lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten tukitoimenpiteiden kartoittamiseksi tarvitaan jatkoselvitystä muun muassa palvelujen tosiasiallisesta saatavuudesta. Tämän raportin yhteydessä ei selvitetty, mistä kunnista asiakkaat tulevat silloin kun palveluiden tarjonta on maakunnallista. Lisäselvitystä tarvitaan myös siitä, minkä verran palveluja – esimerkiksi turvakotipaikkoja – on olemassa. Yhtenä ratkaisuna voisi olla palvelunohjauksen tai lähisuhdeväkivallan ”tietokeskuksen” kehittäminen, ”yhden luukun” järjestelmä. Myös kuntien välisen konkreettisen ja koordinoitun yhteistyön kehittäminen on tärkeää.

Niin kauan kun Sosiaali- ja terveysministeriön suositukset tukitoimenpiteistä kunnille jäävät ”muiden asioiden alle”, toteutettujen väkivaltatyön kehittämisprojektien saavutukset eivät siirry eteenpäin, palvelukenttä pysyy hajanaisena, alueelliset erot eivät kavennu, eikä lähisuhdeväkivallan mukanaan tuomiin ongelmiin ja inhimilliseen kärsimykseen pystytä puuttumaan.

KIRJALLISUUS

- Hearn J, McKie L. Gendered and Social Hierarchies in Problem Representation and Policy Processes: Domestic Violence in Finland and Scotland. *Violence Against Women* 2010;16:136-158.
- Holma J, Partanen T. Lähisuhdeväkivalta tutkimuskohteena. Teoksessa Sevón E, Notko M. (toim.) *Perhesuhteet puntarissa*. Palmenia-sarja 43. Gaudeamus, Helsinki 2008.
- Honkatukia P. Uhrin rikosprosessissa - haavoittuvuus, palvelut ja kohtelu. *Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja* 252. Helsinki 2011.
- Husso M. Parisuhdeväkivalta. *Väkivallan aika ja tila*. Vastapaino, Tampere 2003.
- Husso M, Virkki T, Notko M, Holma J, Laitila A, Mäntysaari M. Making sense of domestic violence intervention in professional health care. *Health and Social Care in Community*. Health and Soc Care 2011; painossa.
- Kaitue S, Noponen T, Slåen A. Yleistä muttei yksityistä: Oikeudelliset keinot lähisuhdeväkivallasta selviytymiseen. Edita, Helsinki 2007.
- Keskinen S. Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat. Sukupuoli, valta ja kielelliset käytännöt. Tampere University Press, Tampere 2005.
- Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R. *World report on violence and health*. World Health Organization, Geneva 2002.
- Lehti M. Henkirikoskatsaus 2010. Verkkokatsauksia 17/2011. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Helsinki 2011.
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö Länsi- ja Sisä-Suomen alueen kunnissa. Seurantakysely. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, 2011.
http://kokwww.kokkola.fi/dyn_kannus/kokous/2012784-10-1720.PDF.
- Niemi-Kiesiläinen J. Rikosoikeuspolitiikka ja sukupuoli. *Oikeus* 2005;34:225-240.
- Noponen T. Leikin loppu - lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden oikeudelliset palvelut-projektin loppuraportti. Tukinainen ry ja Ensi- ja turvakotien liitto ry, Helsinki 2008.
- Notko M, Holma J, Husso M, Virkki T, Laitila A, Merikanto J, Mäntysaari M. Lähisuhdeväkivallan tunnistaminen erikoissairaanhoidossa. *Duodecim* 2011;127:1599-1606.
- Nyqvist L. Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Ensi- ja turvakotien liitto, Helsinki 2001.
- Perttu S. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tutkimus ammattityöntekijöiden toiminnasta ja työn kehittämistarpeista. Daphne Initiative. Ensi- ja Turvakotien liitto, Helsinki 1998.
- Perttu S, Söderholm AL. Väkivaltaa kokeneiden auttaminen: opas ammattihenkilöstölle. Sosiaali- ja terveysministeriö ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan osasto, 1998.
- Piispa M, Heiskanen M, Kääriäinen J, Sirén R. *Naisiin kohdistunut väkivalta* 2005. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Helsinki 2006.
- Riski T. Naisiin kohdistuva väkivalta ja tasa-arvopolitiikka. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2009.
- Ronkainen S. Kenen ongelma väkivalta on? Suomalainen hyvinvointivaltio ja väkivallan toimijuus. *Yhteiskuntapolitiikka* 2008;73:388-401.

- Ronkainen S. Haavoittunut kansakunta ja väkivallan toimijuus. Teoksessa Lohiniva-Kerkelä M. (toim.) Väkivalta: seuraamukset ja haavoittuvuus. Talentum, Helsinki 2006.
- Ronkainen S. *Sukupuolistunut väkivalta ja sen tutkimus Suomessa: tutkimuksen katveet valokeilassa.* . Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 1998.
- Ronkainen S, Näre S. Intiimin haavoittava valta. Teoksessa Näre S, Ronkainen S. (toim.) Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikka. Lapin yliopistokustannus, Rovaniemi 2008.
- STM. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma. Julkaisuja 2010:5. STM, Helsinki 2010.
- STM. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset. Tunnista, turvaa ja toimi. Sosiaali- ja terveystoimelle paikallisen ja alueellisen toiminnan ohjaamiseen ja johtamiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 9. STM, Helsinki 2008.
- STM. Kenelle lyönnit kuuluvat? Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2005.
- Voutilainen H, Kaasalainen M. Etelä-Suomen aluehallintoviraston lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn kuntaseurantakysely 2011. Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Helsinki 2011.
- http://www.avi.fi/fi/virastot/etelasuomenavi/Ajankohtaista/julkaisut/Documents/1311_L%C3%A4hisuhde- ja perhev%C3%A4kivallan_ehk%C3%A4isyn_kuntaseurantakysely%202011.pdf.

LIITTEET:

1. Sähköposti kohderyhmälle

Hyvä vastaanottaja,

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannolla laaditaan selvitys siitä, mitä tukitoimenpiteitä on olemassa lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille ja miten niiden tarjonta vaihtelee valtakunnallisesti. Selvityksen pohjalta luodaan uusia avopalvelutoimintoja olemassa olevan tarpeen mukaan. Selvitys valmistuu keväällä 2012.

Tässä selvityksessä kartoitetaan tukitoimenpiteitä nimenomaan naisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan osalta. Selvitys liittyy Sosiaali- ja terveysministeriön Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelmaan.

Selvitykseen liittyen tehdään oheinen kysely. Jokainen vastaus on tärkeä. **Vastaamalla voit vaikuttaa avopalvelutoimintojen kehittämiseen.** Kysely on lähetetty kuntien väkivaltatyön yhdyshenkilöille sekä järjestöjen edustajille. Kuntien yhdyshenkilöiden tiedot on saatu aluehallintovirastoilta, järjestöjen edustajien tiedot nettisivujen kautta. Jos ette enää toimi kuntanne nimettynä väkivaltatyön yhdyshenkilönä, pyydän ystävällisesti ilmoittamaan selvityshenkilölle: terhi.m.makelainen@jyu.fi. (Myös mahdollisen tiedossanne olevan nykyisen yhdyshenkilön yhteystiedot.)

Kysymyksistä suurin osa on monivalintakysymyksiä, joihin vastaaminen ei vie kauaa aikaa. Varaa vastaamiseen keskimäärin 10 min. **Vastausaikaa on 6.3.2012 asti.**

Pääset vastaamaan kyselyyn tästä linkistä:

<http://mrinterview2.ad.jyu.fi/mrIWeb/mrIWeb.dll?I.Project=VAKIVALTAKYSELY3>

Kyselyyn vastaamista ei voi keskeyttää ja tallentaa tietoja välillä, joten toivottavasti voit tehdä sen kerralla loppuun asti.

Jos sinulla on kysyttävää tai haluat lisätietoja selvityksestä, ota yhteyttä selvityshenkilöön (gsm 040-8054236).

Lämmin kiitos jo etukäteen vastauksistasi

Terhi Mäkeläinen
Selvityshenkilö
PsM, tutkimusavustaja
Email: terhi.m.makelainen@jyu.fi
gsm 040-8054236

2. Kyselylomake

Tukitoimenpiteet väkivallan kohteeksi joutuneille naisille 2012

Sosiaali- ja terveysministeriö selvittää mitä tukitoimenpiteitä on olemassa väkivallan kohteeksi joutuneille naisille. Sitä varten tarvitaan perustiedot jokaisesta kunnasta tai tukea tarjoavasta tahosta/järjestöstä.

Vastaa alla olevaan kyselyyn edustamasi organisaation tai edustamasi kunnan tarjoamien palveluiden näkökulmasta.

1. Vastaajan tiedot

A x13

Nimi:

A x2

Työpaikka:

G x33

Ammattiasemasi:

☐	Erityisasiantuntija		
☐	Konsultti, suunnittelija		
☐	Koulukuraattori		
☐	Kouluttaja, opettaja		
☐	Lastentarhanopettaja		
☐	Lähihoitaja		
☐	Lääkäri		
☐	Palveluohjaaja		
☐	Perusturvaihteita, sosiaalihuolto		

☐	Projektityöntekijä, projektikoordinaattori		
☐	Projektipäällikkö, kehittämispäällikkö		
☐	Psykiatri		
☐	Psykologi		
☐	Sairaanhoitaja		
☐	Sosiaaliohjaaja		
☐	Sosiaalityöntekijä		
☐	Tutkija		
☐	Vastuualuejohtaja		
☐	Yksikön johtaja		
☐	Muu, mikä? <input type="text"/>		

Paste | Insert Item

A x4 ✎ | ✂ | 🗑️ | 🔍 | ⬆️ | ⬇️

Puhelin:

No answer

A x5 ✎ | ✂ | 🗑️ | 🔍 | ⬆️ | ⬇️

Sähköposti:

A x6 ✎ | ✂ | 🗑️ | 🔍 | ⬆️ | ⬇️

2. Kunta:

A x7 ✎ | ✂ | 🗑️ | 🔍 | ⬆️ | ⬇️

1. Yhteistoiminta-alue, nimeä siihen kuuluvat kunnat:

No answer

x8

3. Organisaation sijainti maakuntatasolla:

☐	Ahvenanmaan maakunta		
☐	Etelä-Karjala		
☐	Etelä-Pohjanmaa		
☐	Etelä-Savo		
☐	Kainuu		
☐	Kanta-Häme		
☐	Keski-Pohjanmaa		
☐	Keski-Suomi		
☐	Kymenlaakso		
☐	Lappi		
☐	Päijät-Häme		
☐	Pirkanmaa		
☐	Pohjanmaa		
☐	Pohjois-Karjala		
☐	Pohjois-Pohjanmaa		
☐	Pohjois-Savo		
☐	Satakunta		
☐	Uusimaa		
☐	Varsinais-Suomi		

Akuutit tukitoimenpiteet lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille

Seuraavaksi kysymme lähisuhdeväkivallan uhreille tarjottavista akuuteista tukitoimenpiteistä, jotka voivat olla kuntien, järjestöjen ja yksityisten tahojen tuottamia

x15

4. Onko kuntanne sosiaalipäivystyksessä erityisosaamista naisiin kohdistuneiden lähisuhdeväkivalta-
tapauksen käsittelyyn?

☐	Kyllä		
☐	Ei		
☐	En osaa sanoa		

 x15Kyllä

4.1 Jos kyllä, millaista?

No answer

Paste | Insert Item

 x9

5. Onko kunnassanne kriisikeskusta tai vastaavaa palvelua lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille
naisille?

☐	Kyllä, mikä?	<input type="text"/>	
☐	Ei		
☐	En osaa sanoa		

x9Kyllä

5.1 Jos kyllä, minkä tahon ylläpitämänä? (Jos kunnassanne on usempia kriisikeskuksia/vastaavia
palveluja, valitse kaikki ylläpitävät tahot)

☐	Järjestön		
☐	Kunnan		
☐	Yksityinen		
☐	Muu, mikä?	<input type="text"/>	
☐	No Answer		NA

 x9Ei

5.2 Jos ei, käyttääkö kuntanne jonkin muun kunnan alueella olevaa kriisikeskusta?

☐	Kyllä		
☐	Ei		
☐	Kriisikeskus on suunnitteilla		
☐	No Answer		NA

Paste | Insert Item

x10			
6. Toimiiko kunnassanne kriisipalvelu akutteja lähisuuhdeväkivalta -tilanteita varten?			
☐	Kyllä		
☐	Ei		
☐	En osaa sanoa		

x10Kyllä			
6.1 Jos kyllä, minkä tahon /tahojen järjestämänä?			
☐	Järjestön/ yhdistyksen		
☐	Kunnan		
☐	Muu, mikä?	<input type="text"/>	
☐	No Answer		NA

x113			
7. Onko kunnassanne muita erityisiä palveluja lähisuuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille naisille?			
<input type="text"/>			
☐	No answer		

x12		Paste Insert Item	
8. Onko kunnassanne turvakoti?			
☐	Kyllä		
☐	Ei		
☐	En osaa sanoa		

x12Kyllä			
8.1 Jos kyllä, minkä tahon/tahojen ylläpitämänä?			
☐	Järjestön		
☐	Kunnan		
☐	Yksityisen		
☐	Muu, mikä?	<input type="text"/>	
☐	No Answer		NA

x12Ei			
8.2 Jos kuntanne alueella ei ole turvakotia, hankitteko turvakotipalveluja			
☐	Ostopalvelusopimuksella		
☐	Muulla, millä tavalla? <input type="text"/>		
☐	Ei ollenkaan		
☐	No Answer		NA

x132		Paste Insert Item	
9. Onko kunnassanne kriisiasunto/asuntoja lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille naisille?			
☐	Kyllä		
☐	Ei		
☐	En osaa sanoa		

x13Kyllä			
9.1 Jos kyllä, minkä tahon/tahojen ylläpitämänä?			
☐	Järjestön/ yhdistyksen		
☐	Kunnan		
☐	Yksityinen		
☐	Muu, mikä? <input type="text"/>		
☐	No Answer		NA

x14		Paste Insert Item	
10. Jos kunnassanne ei ole turvakotia tai kriisiasuntoja, onko olemassa vaihtoehtoinen lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille naisille tarjottava turva- ja sijoituspaikka?			
☐	Kyllä		
☐	Ei		
☐	En osaa sanoa		
☐	No Answer		NA

x14Kyllä			
10.1 Jos kyllä, minkä tahon/tahojen ylläpitämänä?			
☐	Järjestön/ yhdistyksen		
☐	Kunnan		
☐	Yksityinen		
☐	Muu, mikä? <input type="text"/>		

No Answer

NA

Pitkäkestoiset tukitoimenpiteet lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille naisille

Seuraavaksi kysymme millaista pitkäaikaista tukea on tarjolla lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille naisille akuutin vaiheen jälkeen

Paste | Insert Item

x16

11. Tarjoavatko seuraavat tahot pitkäkestoista TERAPIAA tai muuta PSYKOSOSIAALISTA TUKEA lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille?

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	Suunnitteilla
Mielenterveyspalvelut	☐	☐	☐	☐
Perheasiain neuvottelukeskus	☐	☐	☐	☐
Perheneuvola	☐	☐	☐	☐
Päihdepalvelut	☐	☐	☐	☐
Turvakodin avotyö	☐	☐	☐	☐
Terveyskeskuksen psykologi	☐	☐	☐	☐

x20

12. Minkä tahon ylläpitämiä edellä mainitut tukea tarjoavat tahot ovat:

	Järjestö/Yhdistys	Kunta	Yksityinen	Muu	No Answer
Mielenterveyspalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Päihdepalvelut	☐	☐	☐	☐	☐
Turvakodin avo- ja huollolliset palvelut	☐	☐	☐	☐	☐

Paste | Insert Item

x173

13. Onko kunnassanne järjestetty OHJATTUA VERTAISRYHMÄTOIMINTAA (esim. keskusteluryhmiä) lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille naisille?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

x17Kyllä3

13.1 Jos kyllä, minkä tahon/tahojen järjestämänä?

Järjestö

Kunta

☐	Yksityinen		
☐	Seurakunta		
☐	Muu, mikä? <input type="text"/>		
☒	No Answer		NA

Paste | Insert Item

x183			
14. Toimiiko kunnassanne NEUVONTAPALVELUJA lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille?			
☒	Kyllä		
☐	Ei		
☐	En osaa sanoa		

x18Kyllä3			
14.1 Jos kyllä, minkä tahon/tahojen ylläpitämänä?			
☐	Järjestö		
☐	Kunta		
☐	Yksityinen		
☐	Seurakunta		
☐	Muu, mikä? <input type="text"/>		
☒	No Answer		NA

Paste | Insert Item

x193			
15. Toimiiko kunnassanne TUKIHENKILÖJÄRJESTELMÄÄ lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille?			
☒	Kyllä		
☐	Ei		
☐	En osaa sanoa		

x19Kyllä3			
15.1 Jos kyllä, minkä tahon/tahojen ylläpitämänä?			
☐	Järjestö		
☐	Kunta		
☐	Yksityinen		
☐	Seurakunta		
☐	Muu, mikä? <input type="text"/>		
☒	No Answer		NA

Palvelujen toimivuus

Seuraavaksi kysymme lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneille naisille järjestettyjen tukitoimenpiteiden toimivuudesta ja puutteista

Paste | Insert Item

A x21 ✎ | 👤 | 📄 | ✖ | ⏪ | ⏩

16. Mitkä ovat arviosi mukaan keskeisimmät puutteet tai ongelmat lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneiden naisten auttamisessa kunnassanne?

No answer

Paste | Insert Item

A x22 ✎ | 👤 | 📄 | ✖ | ⏪ | ⏩

17. Onko mielestäsi olemassa joitakin erityisryhmiä, jotka jäävät lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille tarjottavien palvelujen ja toimenpiteiden ulkopuolelle?

No answer

Paste | Insert Item

A x23 ✎ | 👤 | 📄 | ✖ | ⏪ | ⏩

18. Onko kunnassanne olemassa edellä mainittuja haasteita koskevia suunnitelmia?

No answer

A x24 ✎ | 👤 | 📄 | ✖ | ⏪ | ⏩

19. Onko kunnassanne jokin toimiva käytäntö, joilla pyritään auttamaan lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneita naisia?

No answer

A x25

20. Mitä muuta haluaisit aiheeseen liittyen kommentoida?

No answer